

Jenni Alasimi

MIELIKUVISTA KUVAKORTEIKSI

Assosiaatiokorttien kuvittaminen työohjauksen välineeksi

MIELIKUVISTA KUVAKORTEIKSI

Assosiaatiokorttien kuvittaminen työnohjauksen välineeksi

Jenni Alasimi
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Viestinnän tutkinto-ohjelma, kuvallisen viestinnän suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä: Jenni Alasimi

Opinnäytetyön nimi: Mielikuvista kuvakorteiksi – Assosiaatiokorttien kuvittaminen työnhajauksen välineeksi

Työn ohjaaja: Tuukka Uusitalo

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2017

Sivumäärä: 37 + 10

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä mielikuvia kohderyhmälle herää työnhajaukseen liittyvistä aiheanoista ja kuinka näiden mielikuvien pohjalta kuvitetaan assosiaatio- eli mielikuvakortit työnhajauksen välineeksi. Työn tilaaja Tanja Vähöja on työnhajajan ammatissaan huomannut, että työnhajauksen välineiksi tarkoitetuille assosiaatio- eli mielikuvakorteille olisi tarvetta. Tämä tarve oli lähtökohtana opinnäytetyölle.

Tietopohjassa käytiin läpi työnhajauksen määritelmää ja alan historiaa 1800-luvulta tähän päivään. Lisäksi tutustuttiin kuvan lukutaidon neljään osaan sekä kuvan tulkintaan. Tietopohja sisälsi teoriaa symbolismista ja assosiaatiosta niiltä osin, kuin työnhajauksen suhteen oli tarpeellista. Lopuksi käytiin läpi valokuva- ja psykoterapiassa käytettyä kuvakorttimenetelmää ja sen soveltamista työnhajaukseen.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta ja aineisto saatiin informoidun survey-kyselyn kautta. Kyselyssä selvitettiin, millaisia mielikuvia työelämään liittyvistä aiheanoista herää. Kyselyn sanat suunniteltiin työnhajauksessa käytettävien keskustelun aiheiden pohjalta. Vastajiksi valittiin 20 eri ikäistä ja työtaustaista henkilöä, jotka edustivat valmiiden korttien kohderyhmää.

Opinnäytetyön keskeisiä tuloksia olivat kyselyn vastaukset ja lopulliset kuvakortit. Tutkimuksen myötä saatiin monipuolisia vastauksia, joiden pohjalta suunniteltiin ja kuvitettiin opinnäytetyön lopputulos eli kuvakortit työnhajauksen välineeksi. Opinnäytetyössä onnistuttiin kuvittamaan kohderyhmälähtöiset ja monipuoliset kuvakortit, joiden kautta voidaan ammentaa ajatuksia ja keskustelun aiheita työnhajauksilanteissa. Yhteistyö tilaajan kanssa jatkuu ja tavoitteena on tehdä kuvakorteista ohjeet sisältävä assosiaatiokorttien pakka, joka on markkinoille tuleva työnhajauksen työväline.

Asiasanat: assosiaatio, assosiaatiokortit, kuvakortit, kuvitus, mielikuva, työnhajaus, symbolismi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Visual Communication

---

Author: Jenni Alasimi

Title of thesis: From Images to Associative Cards. Illustrating associative cards as a tool for Supervision

Supervisor: Tuukka Uusitalo

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2017

Number of pages: 37 + 10

Supervision provides a contractual, supportive and developmental process to explore and learn in practicing, working and collaborating. The program is made for professionals, practitioners, managers, teams and workplaces. It has been noticed that there is a need for associative cards in the working field of Supervision according to Tanja Vähöja who commissioned this thesis.

The objective was to design and illustrate associative cards to be used as a tool in Supervision. The purpose of this research was to find out what kind of associations a target group have to the given words of Supervision. The study was qualitative and a questionnaire concerning the associations was given to the target group still active in working life. The theory part of the thesis focused on the theory of Supervision, dealing with visual literacy, interpreting pictures, symbolism and association as well as the method of the associative cards.

According to the answers of the questionnaires, associative cards were designed and illustrated for being used as a tool in Supervision.

Collaboration with Tanja Vähöja will continue and the goal is to produce a pack of Supervision associative cards to the market.

Keywords: association, associative cards, illustration, mental image, Supervision, symbolism

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖNOHJAUS MENNEESTÄ TÄHÄN PÄIVÄÄN	7
	2.1 Työnohjauksen määritelmä.....	8
	2.2 Työnohjauksen historiaa.....	8
	2.3 Työnohjaus tänä päivänä.....	9
3	KUVISTA MIELIKUVIKSI	12
	3.1 Kuvan lukutaito	12
	3.2 Kuvan tulkinta	14
	3.3 Symbolismi ja assosiaatio.....	14
4	KUVAKORTTITYÖSKENTELEY	16
	4.1 Symbolisten ja assosiativisten kuvakorttien käyttö	16
	4.2 Kuvakortit työnohjauksessa	18
5	TUTKIMUS MIELIKUVISTA	20
	5.1 Kyselyn suunnittelu.....	21
	5.2 Kyselyn toteuttaminen	22
6	MIELIKUVISTA KUVAKORTEIKSI	24
	6.1 Tulosten läpikäynti	24
	6.2 Ajatuksia kuvitusten taustalla.....	25
7	POHDINTA.....	34
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Loma – Kumpuaako ajatuksiisi kuva kuumasta auringosta ja rauhallisesta rannasta? Vai nouseeo mielikuva kenties lumihuippuisista vuorista ja lämpimästä kaakaosta, hymystä kasvoilla, kun on helppo vain olla? Jokaisella meistä herää päivittäin ainutlaatuisia mielikuvia. Kun usealle ihmiselle lausutaan sama sana, esimerkiksi *loma*, mielikuvien moninaisuudella ei ole rajoja. Mutta voiko heränneistä mielikuvista kuitenkin löytyä samankaltaisuutta?

Opinnäytetyön tilaaja Tanja Vähöja on työnohjaajan ammatissaan huomannut, että työnohjauksen välineiksi tarkoitetuille assosiaatio- eli mielikuvakorteille olisi tarvetta. Tämä tarve oli lähtökohtana opinnäytetyölleni. Työnohjauksen välineenä toimiva kuvakorttipakka on yhteistyössä työnohjaaja Tanja Vähöjan kanssa suunniteltu tuote. Opinnäytetyön produktio-osana korttien kuvituksista toteutettiin 23 kpl. Suunnitelmissa on tehdä yhteensä 56 korttia.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää,

1. mitä mielikuvia työnohjaukseen liittyvistä sanoista herää ja
2. kuinka näiden mielikuvien pohjalta kuvitetaan assosiaatiokortit työnohjauksen välineeksi.

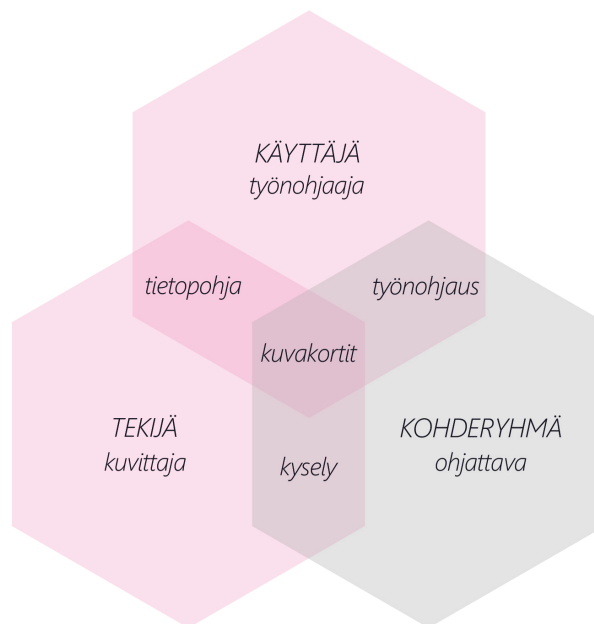
Opinnäytetyön laadullinen tutkimus toteutettiin informoituna kyselynä 20:lle työssä käyvälle henkilölle. Kyselyssä keskityttiin vastaajan kuva-aiheista saatuihin mielikuviiin. Kysely onnistui hyvin ja saavutin tavoitteeni laajentaa omien mielikuvieni skaalaa ideoidessani kuvakorttien kuvituksia. Vastauksia apuna käyttäen suunnittelin ja toteutin kuvakorttien kuvitukset. Jotta osasin suunnitella käyttäjä- ja kohderyhmälähtöiset kuvakortit, perehdyin opinnäytetyössäni työnohjauksen, kuvan lukutaidon sekä kuvakorttien teoriaan.

Vähöjan kirjoittamat kuva-aiheet ja tekemäni kuvitukset toimivat ajatusten esille tuojina sekä keskustelun apuna erilaisissa ohjaustilanteissa. Kortteja voi käyttää työnohjauksessa tai niiden avulla voidaan herätellä keskustelua vaikkapa työpaikan kahvihuoneessa. Työlle on tulossa jatkoa, kun kuvitan lisää kortteja ja suunnittelemme pakkaan kannet sekä ohjeet.

2 TYÖNOHJAUS MENNEESTÄ TÄHÄN PÄIVÄÄN

”Viitekehys on yleinen asetelma tutkittavassa ilmiössä esiintyvistä yhteen liittyvistä tekijöistä - - tavallisesti viitekehys on visualisoitu ja sillä tavalla havainnollistettu, mutta samalla myös pelkistetty esitys tutkimuksen teoreettisista lähtökohdista” (Anttila 2005, 167, 169).

Opinnäytetyön viitekehyksessä (kuvio 1) *tekijä* olen minä, kuvittaja. *Käyttäjät* ovat työnohjaajat sekä muut ohjaus- ja keskustelutilanteissa kuvakortteja apunaan käyttävät. Näitä kahta yhdistävä tekijä on keräämäni *tietopohja* työnohjauksen taustoista ja tavoitteista. Opinnäytetyön *kohderyhmä* on työnohjaajan asiakas eli ohjattava. Tämä voi olla yksittäinen henkilö tai ryhmä. Jotta tekijän ja kohderyhmän tarpeet ja tavoitteet kohtaisivat, tein opinnäytetyössäni kyselyn. Viitekehyksessä tekijän, käyttäjän ja kohderyhmän ytimessä on opinnäytetyön tulos, työnohjauksen välineeksi suunnitellut *kuvakortit*. Viitekehukseen tutustutaan vielä myöhemmissäkin luvuissa.

KUVIO 1. Viitekehys, kuvakorttien tekijän ja käyttäjän suhde

Jotta osasin kuvittajana tehdä käyttäjän tarpeita vastaavan työn, hankin tietopohjaa työnohjauksen alan kirjallisuudesta. Kuvakortit on ensisijaisesti suunniteltu työnohjauksen tarpeet ja keskustelutilanteet huomioiden. Opinnäytetyöni viitekehyksessä (kuvio 1) *käyttäjät* voi olla työnohjaajan sijasta esimerkiksi opinto-ohjaaja tai koulupsykologi. Tässä luvussa kerron tiivistetysti työnohjauksen historiasta ja tämän hetkisestä tilanteesta. Tämä jatkuvasti muuttuva ala pyrkii vastaamaan

kulloinkin pinnalla olevaan tarpeeseen parantaa ja kehittää työntekijän, esimiesten sekä työyhteisön toimivuutta.

2.1 Työnohjauksen määritelmä

Työnohjauksen on sanottu olevan tila ja paikka, jossa tutkitaan työtä (Wallin 2014, 16). Työnohjaus on ammatillisen oppimisen muoto, jonka avulla kehitetään toimintaa työyhteisössä. Työnohjauksen avulla esimiehet, työntekijät ja koko työyhteisö voivat tutkia ja kehittää itseään ja omaa toimintaansa. Työnohjaus on vuorovaikutteinen, työnohjaajan ja ohjattavien välinen oppimis- ja kehitysprosessi, jonka aikana käydään tasa-arvoista keskustelua työhön liittyvistä kysymyksistä. (Piispanen & Sannamo 2010, 8.) Työnohjauksen tehtävä on monimuotoinen, muokkautuen ohjattavan tai ohjattavien tarpeeseen sekä työyhteisöön, jossa he töitä tekevät (Kallasvuo, Koski, Karvinen-Niinikoski & Keskinen 2017, 12).

Käsitteenä työnohjaus voi olla joskus harhaanjohtava ja se sekoitetaan väärin asioihin. Työnohjauksella ei tarkoiteta työn perehdyttämiseen liittyvää opastusta. Työnohjaaja ei myöskään neuvo tai opasta ohjattaviaan, vaan hän luo turvalliset ja tasa-arvoiset puitteet yhteiselle keskustelulle. (Piispanen & Sannamo 2010, 8.) Käytännössä työnohjaukselle on sovittu aika ja paikka, jossa työntekijä, esimies, tiimi tai työyhteisö voivat pysähtyä pohtimaan ja analysoimaan työtään (Herroja ym. 2014, 16.) Näissä foorumeissa pyritään hyvään tunnelmaan, minkä myötä työnohjaaja auttaa ohjattavia löytämään itsestään ja työyhteisöstään jotakin uutta (Piispanen & Sannamo 2010, 8.)

Työnohjaus on siis kokonaisvaltainen prosessi, jossa ohjaaja ja ohjattava käyvät vuoropuhelua. Prosessin edetessä ohjattava voi löytää oivalluksia, joiden avulla voidaan parantaa ohjattavan sekä työyhteisön toimivuutta.

2.2 Työnohjauksen historiaa

Suomalaisen työnohjauksen historia ulottuu 1800-luvun loppupuolelle saakka hyväntekeväisyysjärjestöjen ja sosiaalityön yhteyteen. Psykoanalyttikot kiinnostuivat 1920-luvulla alasta, ja työnohjausta alettiin harjoittaa kirkon työntekijöiden keskuudessa. Työnohjaus otettiin 1940-luvulla mu-

kaan sosiaalihoitajien opetusohjelmaan. Samoihin aikoihin 1944–1945 kirkon perheneuvola-työssä nousi esille vaikeita avioliittoon ja perheeseen liittyviä kysymyksiä, joiden käsittelyyn työntekijöillä ei ollut tarpeeksi valmiuksia. Työntekijöiden pohtiessa keskenään työssä ilmeneviä kysymyksiä ja ongelmia työnohjauksen peruselementit otettiin käyttöön. (Tamski 2016, 23.)

Sotien jälkeen työnohjausta on käytetty terveydenhuollon yhteydessä 1950-luvulta saakka. 1960-luvulla työnohjauksen pioneerit käynnistivät Suomen ensimmäiset työnohjaajakoulutukset (Ranne, Keskinen & Tapiala 2014, 5). Sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä opetus- ja kasvatusalalle työnohjaus levisi 1980-luvulla. Toiminta laajentui muille toimintasektoreille 1980–1990-lukujen vaihteessa, ja 2000-luvun alussa toiminta levisi liike- ja talouselämän puolelle. Nykyiseen muotoonsa työnohjaus on kehittynyt viimeisten kuudenkymmenen vuoden aikana. (Tamski 2016, 23.)

2.3 Työnohjaus tänä päivänä

Vuonna 2017 työnohjaus on vakiintunut osaksi suomalaista työelämää, jonka muutos on kiihtyvää ja mullistavaa. Työelämän paineiden noustessa työnohjauksella on kasvava kysyntä. Työnohjauksella tuetaan työntekijöiden ja esimiesten ammatillista kasvua ja työssä jaksamista sekä monimuotoisten työyhteisöjen toimintaa ja kehittymistä ajan haasteissa. (Kallasvuo ym. 2017, 6, 11.)

Työnohjaajien kouluttaja Anna-Maija Immaisoin mukaan työnohjaus on ensisijaisesti pedagogista toimintaa: ”oppimisprosessi, missä ihmiset itse tutkii, itse ymmärtää, itse oivaltaa omaa työtään”. Teologian maisteri Maiju Myyrä kuvaa työnohjausta työntekijän ”henkisten voimavarojen aktivoimisena” (Ranne ym. 2014, 19, 21.)

Työnohjauksen tavoitteina voivat olla työyhteisön ryhmähengen parantaminen, uusien yhteistyömuotojen tai työmenetelmien löytäminen ja työntekijän omaan kehitykseen liittyvien oivallusten löytäminen. Työnohjauksessa pyritään havainnoimaan, tutkimaan ja kehittämään ohjattavan tai ohjattavan ryhmän eri jäsenten suhdetta työhönsä ja itseensä. Työnohjaus eroaa yrityksessä toteutettavasta konsultoinnista siinä, että konsultoinnissa on yleensä etukäteen tarkkaan rajatut ongelmat, joihin haetaan ratkaisua. Työnohjaus on yleensä laaja, 1–2 vuoden prosessi, jonka aikana pyritään näkemään laaja-alaisemmin ohjattavan ammatillinen sekä persoonallinen kehitys. (Piispanen & Sannamo 2010, 8–9.)

Kohtaamisen ja vuorovaikutuksen lisäksi ohjattavan oman tutkiminen on tärkeä osa työnohjausta. Tällöin ”tarkastelun kohteena on suhde työhön, työn tekemisen tapa, oma työpersoonana, työyhteisö- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden haasteet ja mahdollisuudet” (Wallin 2014, 16).

”Työnohjausta toteutetaan yksilö-, pari- tai ryhmätapaamisissa, joissa työnohjaus voi olla työntekijän henkilökohtaista työnohjausta, asiakastyön työnohjausta, työyhteisön työnohjausta, johdon työnohjausta tai kriisityönohjausta työntekijälle, työyhteisölle tai työnjohdolle” (Tamski 2016, 25).

Yksilötasolla työnohjauksen tarkoitus on auttaa ohjattavaa huomaamaan vuorovaikutustapansa sekä strategioitaan ratkaista ja selvittää ongelmia. Työnohjaaja peilaa ohjattavan ajatuksia, ja tavoitteena on, että ohjattava itse löytää kykynsä ja voimavaransa. Työnohjauksen vaikutukset näkyvät työssä jaksamisessa ja töistä suoriutumisessa, ja vaikutukset heijastuvat myös yksityiselämän puolelle. (Tamski 2016, 26.)

Työnohjaajakoulutuksissa opiskellaan tietoja, taitoja ja valmiuksia työnohjaajan tehtäviin. Opinnot ovat jatko- ja täydennyskoulutusta ammattilaisille eivätkä sisälly ammatillisiin perusopintoihin. Työnohjaajaksi ”kasvamisessa” on suuri osuus myös omalla työ- ja elämäkokemuksella. Työnohjaajaksi ei opi ainoastaan teoriaa lukemalla, koska työnohjaaja pyrkii ymmärtämään, aistimaan ja olemaan herkkänä suhteessa ohjattavaan. Työnohjaajalla tulee olla aito kiinnostus ohjattavaa ja hänen asioitaan kohtaan sekä taito asettua ikään kuin ohjattavan saappaisiin ja hänen kokemusmaailmaansa. Keskustelut käydään toinen toista arvostaen ja kunnioittaen. Parhaimmillaan työnohjauskeskustelut ovat vastavuoroista toimintaa. (Tamski 2016, 30.)

Työnohjauksessa herätellään keskustelua monin eri tavoin. Tarinoita on kerrottu aina. Niitä on kerrottu kautta aikojen sanoin, kuvin, musiikilla ja liikkeellä. Tarinoilla on siirretty kulttuuriperintää, tietoja, taitoja ja osaamista. Nykyäänkin kerrotaan tarinoita ihmissuhteista, itsestä ja elämästä. Tarinat ovat vaikuttaneet menneisyyden kokemiseen, tulevaisuuden suunnitteluun ja nykyhetkessä elämiseen. Työnohjauksessa tarinoilla voidaan kertoa ongelmista ja etsiä ratkaisuja.

Työnohjauksessa tarinoin liittyvien aukkojen, ohuiden johtopäätösten, olettamusten ja sisäisten merkitysten ravisteleminen ja kyseenalaistaminen sekä erilaisten näkökulmien mukaan tuominen voi tuottaa uutta ajattelua, uusia tarinoita. Vertauskuvallinen, maalaileva,

jopa runollinen kielenkäyttö voi saada aikaan uuden kokemuksen, uuden oivalluksen. Hallitsevien, ongelmallisten tarinoiden rinnalle voi syntyä vaihtoehtoisia tarinoita. Nämä vaihtoehtoiset tarinat vähentävät ongelmatarinan vaikutusta, (Tamski 2016, 57.)

Työnohjaus mukautuu työelämän muutoksiin ja kulloinkin vallalla olevien ongelmakohtien ratkaisuun. Uskon työnohjauksen pohjalta suunniteltujen kuvakorttien käytön hyödyttävän tätä tärkeää alaa.

3 KUVISTA MIELIKUVIKSI

Katsojalla täytyy olla visuaalista lukutaitoa, jotta kuvia ja kuvakortteja voisi onnistuneesti käyttää työnohjauksen välineenä. Se, mitä työnohjaaja näkee kuvassa, voi erota huomattavastikin siitä, miten ohjattava kuvaa tulkitsee.

Tässä luvussa käydään läpi Richard Sinatran esittelemät kuvan lukutaidon neljä osaa. Näitä ovat primaari visuaalinen lukutaito, oraalinen puhetaito, kirjallinen lukutaito sekä visuaalinen lukutaito. Kuvan tulkintaan tutustutaan työnohjauksen näkökulmasta, ja lopuksi käydään läpi symbolismin ja assosiaation käsitteitä niiltä osin, kuin ne ovat työnohjauksen kannalta merkittäviä.

3.1 Kuvan lukutaito

Kuvia on ihmiskunnan historiassa käytetty luolamaalauksista saakka, ja kuvat ovat aina olleet ihmisille tärkeitä. Kun puhutaan pelkästä kuvasta, tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi lyijykynäpiir-
rosta, öljyvärimaalausta tai perinteistä valokuvaa. (Seppänen 2006, 38.)

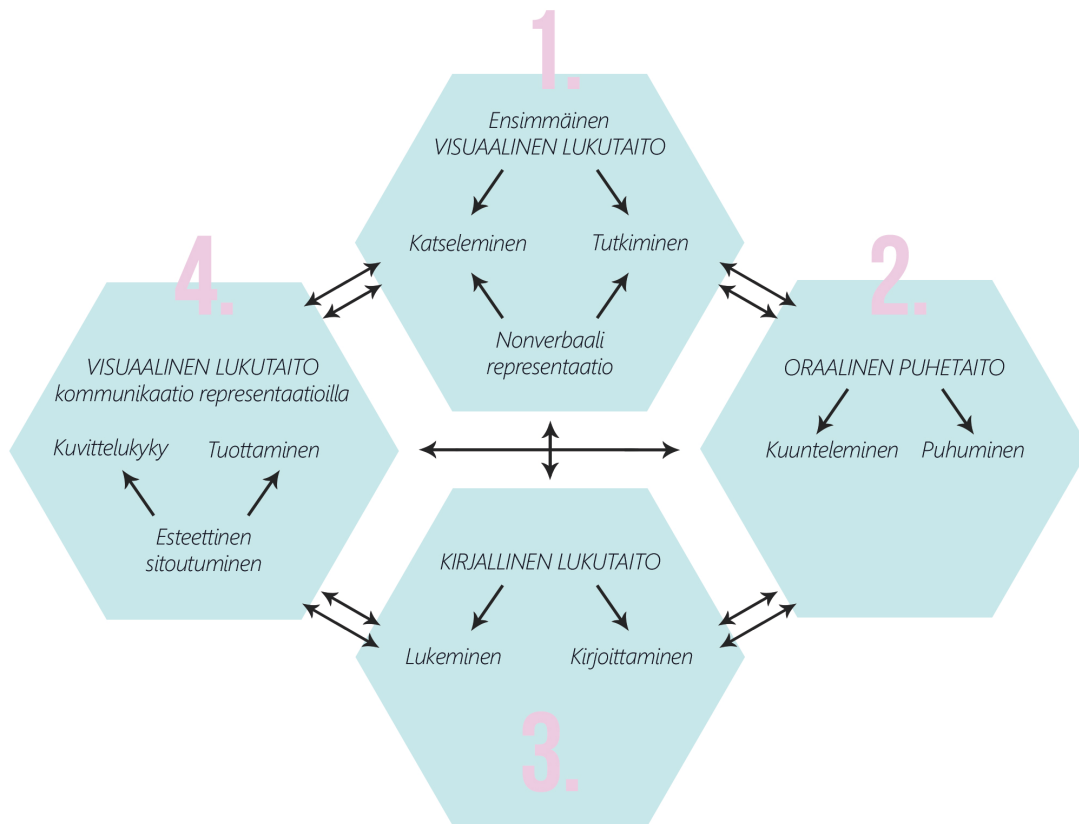
Merkkijärjestelmänä sanallinen ja kuvallinen ilmaisu ovat varsin erilaisia. Teksti koostuu kirjaimista, sanoista ja tarkoituksista, kuva muodostuu viivoista, pinnoista, muodoista, pintojen valööreistä ja useimmiten myös väreistä - - Jos katsomme kukkaa esittävää kuvaa, emme tarvitse siihen erityistä kielioppia tai oikeinpuhumisen sääntöjä. Samaa kuvaa voivat katsella ihmiset ympäri maailmaa ja he ymmärtävät näkemänsä - - Kuvan "lukeminen" vaatii kuitenkin lukijalta tiettyä pätevyyttä. Jokainen tuntee kukan ja sitä esittävän kuvan, mutta on olemassa kuvia, jotka vaativat paljon muuta. Jokainen kuva, johon on liitetty jokin tulkittava viesti, on jollakin tavalla aika- ja kulttuurisidonnainen ilmiö. (Anttila 2005, 367–368.)

"Visuaalinen lukutaito on aiemman visuaalisen kokemuksen jäsentämistä uusien visuaalisten viestien avulla merkityksen muodostamiseksi." Näin Seppänen (2006, 142) siteeraa amerikkalaisia tukijaa Richard Sinatrania, joka yhdisti kehityspsykologian ja aivofysiologian tutkimuksia. Tässä määritelmässä Sinatra näkee visuaalisen lukutaidon merkityksiä tuottavaksi toiminnaksi, joka näin ollen kytkeytyy myös kielellisen merkityksen muodostumiseen.

Sinatra jaottelee visuaalisen lukutaidon neljään osaan (kuvio 2). Ensimmäinen lukutaito, primaari visuaalinen lukutaito, kehittyy lapsen esikielellisessä vaiheessa ja luo pohjan myöhemmin kehitty-

ville lukutaidoille. Tällöin lapsi oppii visuaalisten ärsykkeiden kautta ja katse yhdistyy kehon liikkeisiin. Lapsi käyttää ja kehittää mielikuvia kokeilemisen ja katsomisen kautta. (Seppänen 2006, 143.)

KUVIO 2. Visuaalinen lukutaito ja sen suhde verbaalisiin ja nonverbaalisiin lukutaitoihin (Hentinen 2009, 37).

Puheen kehityksen myötä lapsi oppii oraalisen puhetaidon. Skeemat eli mielikuvat alkavat edustaa toisiaan 2–6 vuoden iässä. Leikit muuttuvat mielikuvituksellisimmiksi ja esimerkiksi puunkappale saattaa olla herkullinen ateria tai pahvilaatikko kilpa-auto. Tällöin representaatiot alkavat kehittyä, eli esine alkaa edustaa jotain itselle ulkopuolista asiaa, mielikuvaa. ”Kielestä kasvaa symbolisen ajattelun luonnollinen jatke”, Sinatra tiivistää. Lapsi siirtyy vähitellen kielellisten ilmaisujen pariin ja osaa tunnistaa ilmaisun ”koira”, silloin kun konkreettisesta koirasta tai sen kuvasta lausutaan ääneen sana ”koira”. Kolmannen lukutaidon kohdalla puhutaan myös kirjallisesta lukutaidosta, joka on perinteistä lukemista ja kirjoittamista. (Seppänen 2006, 143–144.)

Neljättä, visuaalista lukutaitoa Sinatra kutsuu kommunikaatioksi representaatioiden avulla. Tämä lukutaito on kaksisuuntainen prosessi: visuaalinen lukutaito on kyky tulkita esityksiä, mutta myös

kyky tuottaa niitä ja kommunikoida niiden avulla. Ihmisellä on halu esittää merkityksiä nonverbaaliksi, luovasti ja symbolisesti. (Seppänen 2006, 145.)

3.2 Kuvan tulkinta

Kuvan sanotaan kertovan enemmän kuin tuhat sanaa ja jokaiselle katsojalle aina eri tarinan. Tamski mainitsee kuvien voivan toimia myös linkkinä katsojan alitajuntaan, herättäen ajatuksia ja piileviä tunteita. Kuvien avulla mieleen voi nousta myös piilossa olleita muistoja ja merkityksiä. Kuva myös loitontaa ja ulkoistaa tarinaa, jolloin on helpompi keskustella kuvasta kuin itsestä. Kuvan ja tarinan avulla on toisinaan helpompi keskustella hankalastakin aiheista. (2016, 61.)

Aivoissa muistiin kiinnittyvät mielikuvien kopiot, mielteet, täydentyvät kehon muistumilla, somaattisilla opasteilla (somatic markers), jotka syntyvät tunteiden ja liikkeiden tapahtumista jättäen jälkeensä somaattisen opasteen, eli mielteen - - Yhdessä mielikuvat ja somaattiset opasteet auttavat uusien tilanteiden kohdatessa ratkaisemaan ongelmia ja erityisesti ymmärtämään ja järjelemään tilanteiden asettamia vaatimuksia. (Lindh 1998, 33.)

Kuvaa katsottaessa ja analysoitaessa sisällön lisäksi on keskityttävä kuvan muihinkin merkittäviin tekijöihin. Näitä ovat värit, muodot, syvyys, sommittelu ja tunnelma. Tulkitsija lähtee liikkeelle omasta maailmankuvastaan ja aikaisemmista kokemuksistaan ja siitä aikaisemmasta ymmärryksestä, joka hänellä on asiaan nähden. Tätä lähtökohtaa kehitetään keskustellen ja väitellen sekä perustellen tulkintaa. Perusteluissa käsitellään esimerkiksi kuvan teemoja, motiiveja, aiheita, sisältöjä ja rakenteita. Lopuksi kootaan kaikki langat yhteen ja esitetään uusi rakenne tulkinnan kohteesta. (Anttila 2005, 367.)

3.3 Symbolismi ja assosiaatio

Symboliset ja assosioivat kuvat tarkoittavat molemmat samaa, mutta eri painotuksin. Molemmissa näistä on kyse erilaisten asioiden yhdistämisestä toisiinsa. Assosiaatio kuvaa sitä tapahtumaa, jossa jokin miellelyhtymä tai mielle kytkeytyy toiseen ja näin tuottaa tietoisuuteen aikaisempia miellelyhtymiä. Halkola kertoo symbolien avaavan tietä assosiaatiolle ja mahdollistavan assosiaation kehittymisen. (2009, 176.)

Symboli viittaa johonkin, jolle se on merkki tai vertauskuva. Alkulähteenä kreikan tunto-merkkiä tarkoittava symbolon ja verbi symballo, joka merkitsee yhdistämistä tai yhteen liittämistä. Symbolit ovat yleensä kulttuurisesti määriteltyjä, mutta sen lisäksi ihmisillä on omia symboleja, jotka viittaavat yksilöllisiin merkityksiin. (Halkola 2009, 176.)

Assosiaation – muistikuvat, havainnot ja aistimukset – vievät taiteilijoita ja kirjailijoita tarinoissaan ja teoksissaan eteenpäin. Assosiaatiot ovat prosessin keskiössä ja niihin liittyvät keskeisesti myös tihentymät, *punctumit*. Kuvat ja kuvien yksityiskodot, jotka herättävät katsojan kiinnostuksen ja huomion. Näille tihentymille on ominaista esimerkiksi muistikuvien konkreettisuus ja tarkkuus, maalaukselliset yksityiskohdat ja symbolistisuus. Punctumille on ominaista myös ajan seisahtumisen tunnelma. (Halkola 2009, 179–180.)

Halkola (2009, 177) kertoo symbolien olevan terapian kannalta merkittäviä, koska niillä on yhteys muistiin ja tunteisiin. Symbolit liittävät psyykkisiä merkityksiä yhteen luoden niitä myös lisää. Kyky hyödyntää ja ymmärtää symboleja voi vaihdella ihmisen lapsuuden kokemusten mukaan. Kehittääkseen symbolisaatiokykyään lapsen tarvitsee olla kosketuksissa aistimuksiinsa ja tunteisiinsa. Tämä on erityisen tärkeää lapsen varhaisissa ja tärkeissä vuorovaikutussuhteissa, joissa lapsella tulisi olla turvallinen paikka ilmaista tunteitaan. Mikäli lapsi ei saa riittävästi vastavuoroista tukea, voivat symbolisaatio ja reflektiokyky jäädä puutteellisiksi, mikä häiritsee minuuden tasapainoista kehitystä.

Psykoanalyttikko Pirkko Siltala kuvaa tasapainoista kehitystä seuraavasti: ”Kyllin emotionaalisisessa aistimuksellisessa vuorovaikutuksessa lapsi kehittää symbolisen suunnassa. Aistimuksellisuus sisältää kuulo-, kosketus-, liike-, rytm-, tila-, haju-, tunto-, ja katseaistimuksia sekä niihin liittyviä havaintoja. Tästä lähtevät kehittymään ja voimistumaan tunteet, mielikuvat, sanat, ajatukset, käsitteet ja abstraktiot. (Halkola 2009, 177.)

Kuvan tulkintaan ja mielikuvien syntyyn vaikuttavat katsojan lukemattomat mielensisäiset prosessit ja taidot. Täysin samoja mielikuvia, tulkintoja, assosiaatioita tai vaikutuksia ei tule olemaan kenelläkään muulla. On mielenkiintoista, miten hienostunut ja taitava prosessi kuvan katsominen ja siitä tehtävä tulkinta on. Juuri tämän monimutkainen prosessin eteneminen ja esille tuonti olivat mieleissäni kuvittaessani kuvakortteja työnohjauksen välineeksi.

4 KUVAKORTTITYÖSKENTELY

Kuvakortteja käytetään kommunikaation välineenä monipuolisesti muun muassa nuoriso- ja vanhustyössä, vammaispalveluissa sekä terapiatyössä. Tässä luvussa käsitellään kuvakorttien käyttöä valokuva- ja psykoterapiassa. Samaa teoriaa ja kuvakorttityöskentelyn menetelmiä voidaan soveltaa työnohjaukseen (Vähöja, haastattelu 13.6.2017).

4.1 Symbolisten ja assosiativisten kuvakorttien käyttö

Kuvakortit kuuluvat valokuvaterapian symbolisten ja assosiativisten kuvien katselun menetelmään. Assosiativisen kortin avulla katsoja voi tuoda esille itselleen tärkeitä asioita, joita hän ei voi ilmaista kielellisesti tai jäsenellä mielessään. Kun kuva puhuttelee, se liittyy yleensä katsojan merkittäviin kokemuksiin ja muistoihin, olivat ne sitten tietoisia tai tiedostamattomia. Psykoterapiassa katsoessaan valokuvia tai kuvakortteja, asiakas voi avata mielensä maisemaa, jota terapeutti ja asiakas voivat yhdessä tutkia. Kuten työnohjauksessakin, valmista käsikirjoitusta prosessiin ei ole. Kuvakorttien käyttäminen prosessin alussa on luonteva tapa tutustuttaa ohjattava kuvien monipuoliseen katsomiseen ja kuvakielen käyttöön sanojen rinnalla. Terapeutti tarjoaa asiakkaan nähtävälle kuva-aineiston ja ohjaa asiakkaan havainnoinnin suuntaa. Asiakas voi valita intuitiivisesti häntä kiinnostavat tai puhuttelevat kuvat, joiden kautta asiakas voi tuoda esille mielensä sisäisiä merkityksiä. (Halkola 2009, 176.)

Kirjassa Valokuvan terapeutin voima Halkola kertoo Photolangage-menetelmästä, joka perustuu valokuvien katseluun, niistä puhumiseen ja tarinoiden kerrontaan. Alun perin menetelmän tarkoitus oli auttaa aikuisia itseilmaisussa ja kommunikoinnissa. Menetelmä osoittautui tehokkaaksi ja toimivaksi aikuisopetuksessa. Menetelmässä keskitytään ryhmätyöskentelyyn, valokuvien katsomiseen, persoonallisiin tulkintoihin ja suulliseen ilmaisuun. Osallistujien kertomuksista käynnistyy prosessi, joka edistää oppimista ja voi olla luonteeltaan myös terapeutin. (2009, 183.)

Assosiativisia kortteja käyttäessä katsoja katsoo kuvaa havainnoiden ja etsien vastinetta tunteilleen, ajatuksilleen tai muistolle. Assosiativisten kuvien avulla kerrotaan omaa mieltä kiinnostavista ja askarruttavista asioista, ja niiden avulla voidaan myös visioida tulevia toiveita ja tavoitteita. Mitä enemmän kuvissa on mukana ihmisiä ja arkielämän tilanteita, sitä enemmän ihmiset voivat samaistua kuvan esittämiin tilanteisiin. Näihin kuviin projisoituu omakohtaista elämää symbolisia kuvia suuremmin. (Halkola 2009, 185–186.)

”Assosiativisilla kuvilla on pitkät perinteet piirrettyjen kuvakorttien maailmassa”, mainitsee Halkola. Tunnettu korttisarja on OH-kortit (kuva 1), joiden perusta on luotu 1980-luvun alussa. Korttien tekijä Ely Rapman ”halusi yhdistää taiteen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen luovaksi prosessiksi”. Korttisarjaa voi käyttää ryhmässä tai yksilötyössä.

Tarkoituksena on mahdollistaa tunteiden, intuition ja ideoiden esiin tuleminen kuvien katselun avulla. Korteilla ei kilpailla eikä sääntöjä ole. Korttien katselu on leikinomainen tila, jossa aikuinenkin voi lähteä kertomaan kuvien avulla tarinoita. Tarinoita, jotka lopulta saattavat olla hyvinkin omakohtaisia. (Halkola 2009, 175.)

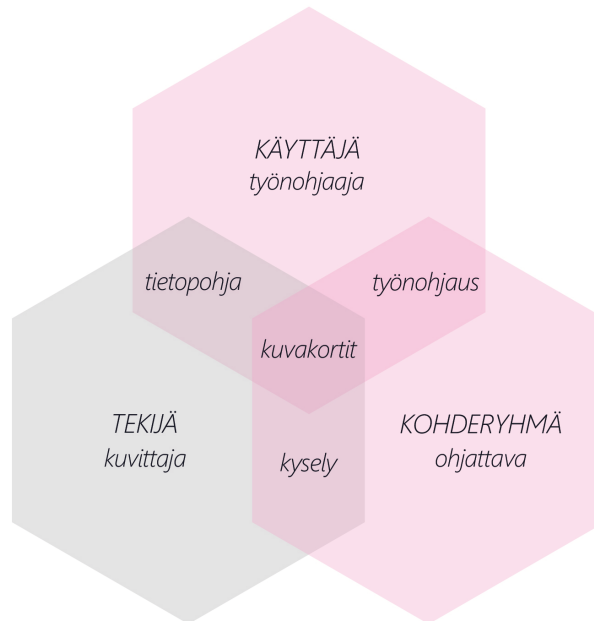
Valokuvakorttien käyttö avaa monia mahdollisuuksia mielen luovaan avartamiseen. Halkola mainitsee kyseessä olevan periaatteessa hyvin yksinkertainen tapahtuma – ”katsellaan yhdessä kuvia ja keskustellaan nähdystä ja koetusta.” (2009, 175.)

KUVA 1. OH-kortit (Moore, 1999.)

4.2 Kuvakortit työnohjauksessa

Opinnäytetyön viitekehyksessä käyttäjänä ovat työnohjaajat ja kohderyhmänä ohjattavat. Näiden kahden rajapintaan sijoittuu työnohjauksen ala. Kuvakortteja voi käyttää työnohjauksen välineenä ja apuna peilattaessa ohjattavan omia ajatuksia.

KUVIO 3. Kuvakorttien käyttäjän ja kohderyhmän suhde

”Kuvat puhuvat, avaavat keskusteluja ja aukaisevat lukkoja” (Tamski 2016, 62). Käyttäjä ja kohderyhmä kohtaavat työnohjauksen prosessissa (kuvio 3). Työnohjausprosessin tarkoitus ei ole, että ohjaaja antaa valmiita vastauksia ohjattavien kysymyksiin tai ongelmiin, vaan prosessi on parhaimmillaan vastavuoroista ja taitava työnohjaaja saa ohjattavat hoksaamaan asioita itse. Ohjaaja toimii peilinä ohjattavan ajatuksille. (Vähöja, haastattelu 13.6.2017.) ”Olenaisinta on, millaisia tulkintoja asiakas kuvista tuottaa ja miten terapeutti sitoo kuvien katsomisen prosessin omaan terapiatyön viitekehykseensä” (Halkola 2009, 177).

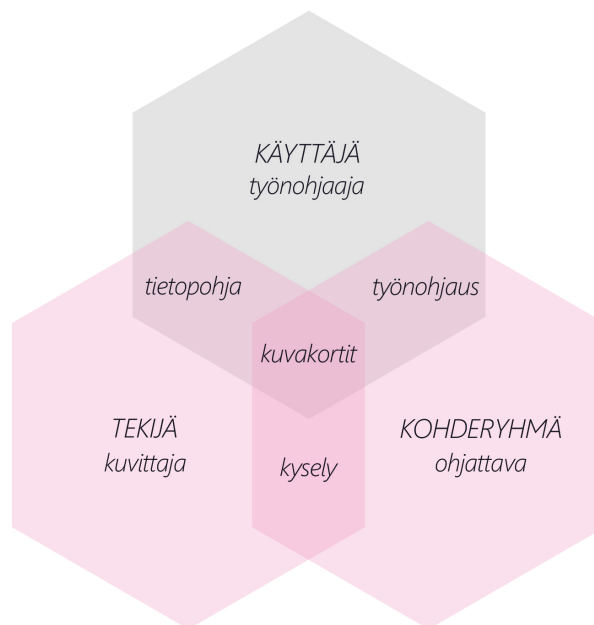
Reflektiivisyys, latinaksi *reflecto*, *re+fecto* tarkoittaa ’taivuttaa taaksepäin’, ’kääntää’, ’heijastaa’. Anttila kertoo reflektiivisyyden olevan mielentoimintaa, jossa tavalla tai toisella mieli kääntyy omaan sisimpäänsä. Se on ajattelua, joka hätäilemättä ikään kuin vetäytyy toiminnasta. On näkemys, ettei mieli voi suoraan nähdä toimintaansa, vaan tarvitsee jonkun peiliksi. Tietoisuus omista ajatuksista ja mielen liikkeistä edellyttää epäsuoraa havainnointia. Anttila mainitsee Sokrateksen

dialogimenetelmän, jossa ”itsetuntemusta opetteleva ihminen tarvitsee hyvää ystävää sielun peiliä”. Henkilökohtaisessa prosessissa on kyse subjektiivisesta reflektiosta – itseymmärryksestä – koska siinä tekijä tarkastelee omia tekemisiään, ajatuksiaan, mielikuviaan ja työskentelyään. Reflektiivinen toiminta voi tapahtua myös ryhmässä. Tällöin ryhmän jäsenet suuntaavat huomionsa subjektiivisiin sekä intersubjektiivisiin seikkoihin eli omakohtaiseen kokemukseen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. (2005, 77–78.)

Työnohjauksessa on kyse yllä mainitusta peilaamisesta. Työnohjaaja voi kuvakorttien avulla auttaa ohjattavaa jäsentämään ja ilmaisemaan ajatuksiaan paremmin. Vähäoja tilasi työn, koska työnohjauksessa käytetyt kortit eivät vastaa hänen mielestään tarpeeksi hyvin nykypäivän työnohjauksen tarpeisiin, haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Kuvakortit on suunniteltu avaamaan tämän päivän työnohjauksen vaikeita kysymyksiä ja kuvitukset on pyritty suunnittelemaan ajattomiksi.

5 TUTKIMUS MIELIKUVISTA

Tutkimukseni aihe nousi tarpeesta selvittää kohderyhmän (kuvio 4) mielikuvia annettuihin kuva-aiheisiin liittyen. Korttien aiheet tilaaja suunnitteli työnohjauksessa käsiteltävien aiheiden pohjalta. Kuva-aiheet olivat kehitys, lohtu, idea, väsymys, vapaa-aika, stressi, loma, koti, suuttumus, tehtävä, voima, kiitos, välineet, kielitaito, kommunikointi, terveys, vaatetus, peli, päätöksenteko, viestintä, työyhteisö, matka ja vaitiolo. Tutkimuksessa haettiin vastausta kysymykseen ”Mitä mielikuvia korttien sanoista herää?”. Kysely tehtiin, jotta omat mielikuvani kuvittajana eivät rajoittaisi kuvakorttien käytettävyyttä. Kuvitusten suunnittelu on tällöin asiakaslähtöistä.

KUVIO 4. Kuvakorttien tekijän ja kohderyhmän suhde

Sanalla voi olla useita merkityksiä, joista yksi on sanakirjamerkitys. Esimerkiksi *raha* voidaan määritellä hyvinkin tarkasti, mutta *rahalla* on aina myös henkilökohtainen merkitys. Ennen sanakirjamääritelmiä opimme sanan henkilökohtaisen, ensisijaisen merkityksen. Toivonen ja Asikainen (2002, 10) huomauttavat, että harva itse asiassa tarkistaa, mitä *raha* oikeastaan tarkoittaa. Tällä henkilökohtaisella tasolla rahan merkitys on se henkilökohtainen kokemus, joka *rahasta* syntyy. Henkilökohtaiseen kokemukseen kuuluvat lisäksi äännet, sisäinen puhe, tuntemukset ja tunteet sekä mahdolliset hajut ja maut, jotka sanat voivat elävöittää kokijan mielessä. Vaikka sana on eri ihmisille sama, siitä nousevat mielikuvat ja kokemukset voivat olla hyvinkin erilaisia.

Amerikkalainen psykologi ja valokuvaterapian uranuurtaja David Krauss ottaa esimerkiksi yksilön tulkinnan monivivahteisuudesta puun näkemisen ja tulkitsemisen. ”Silmämme aistivat kuvion erottuvan taustasta. Puu niityllä. Aivoissa tapahtuvan prosessoinnin kautta kohde tunnustetaan ja nimetään puuksi. Se, miten puu on ’nähty’, riippuu kulttuurisista ja henkilökohtaisista merkityksistä sen ympärillä. Puun merkitys on tulos oppimisesta ja esimerkki symbolinannon prosessista. Puu edustaa meille enemmän kuin vain näköhavaintoa tai puun fyysistä olemusta. Puu voidaan nähdä ja kokea esimerkiksi suojana, piilopaikkana, ravinnonantajana, rakennusaineena, hirttopaikkana tai pyhänä luontokappaleena.” (Halkola 2009, 180.)

Kyselyn tavoitteena oli löytää mielikuvien eroja ja samankaltaisuuksia, ymmärtää, vertailla ja soveltaa kuvituksia työnohjauksen välineiksi tarkoitettuihin kortteihin. Kohderyhmän vastausten pohjalta suunnitellut kuvitukset palvelevat laajemmin tarkoitustaan, sillä kortit herättävät katsojassa tunteita ja mielikuvia. Mielikuvien herättelyn myötä työnohjauskeskustelut voivat olla hedelmällisempiä.

5.1 Kyselyn suunnittelu

Tutkimusmenetelmäni oli laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on saavuttaa tietoa, joka auttaa merkitysten ymmärtämisessä (Vilka 2015, 66). Opinnäytetyössäni tämä merkitys löytyi vastaajien käsityksistä ja mielikuvista annettuihin aihesanoihin.

Tutkielman aineisto kerättiin kyselyllä ennen produktiota, kevään ja kesän 2016 aikana. Testasin erityyppisiä kyselytapoja ja kyselylomakkeita ennen varsinaisen kyselyn tekemistä. Valitsin survey- eli kyselymenetelmän, koska huomasin sen toimivan hyvin tutkimuksessani. Survey-kyselyssä aineisto kerätään standardoidusti, eli kaikilta vastaajilta kysyttiin samat asiat samalla tavalla. Survey-kyselyssä koehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 193), joka tässä kyselyssä oli työssä käyvät ihmiset. Kysely on yksi yleisimmistä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä. Kun halutaan tietää ihmisten ajatuksia tai syitä toimintaan, on järkevää kysyä asiaa heiltä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 71–72).

Valitsin kyselyyn 20 eri ikäistä ja työtaustaista henkilöä. Vastaajissa oli yrittäjiä sekä palkansaajia, koska he edustavat valmiiden korttien kohderyhmää ja tulkitsijoita. Kyselytutkimus tehtiin kattamaan tarve korttien suunnittelun kannalta, joten 20 vastaajaa oli sopiva otos kuvakorttien kohde-

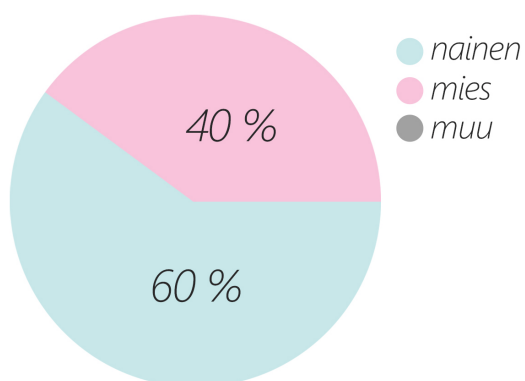
ryhmästä. Tutkimusaineistoa ei kerätty sattumanvaraisesti, koska kyselyyn osallistuvilla henkilöillä tuli olla kokemusta työelämästä. Kyselyä ei tehty esimerkiksi nuorille, joilla ei vielä ole kokemusta työelämästä, tai työttömille, jotka eivät kyselyn aikaan olleet työelämässä.

5.2 Kyselyn toteuttaminen

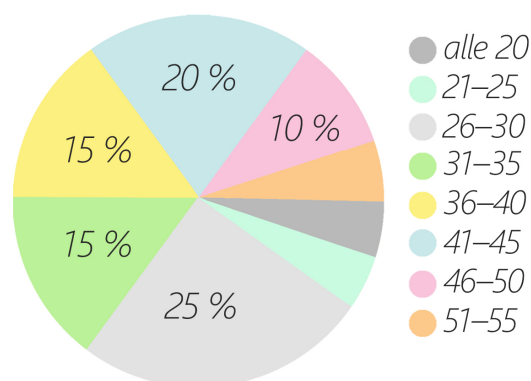
Informoitu kysely tapahtui eri päivinä, eri paikoissa. Kysyin, haluaako henkilö osallistua kyselyyn, ja kerroin kyselyn liittyvän opinnäytetyöhöni. Jokainen vastasi myöntävästi, joten vastausprosentti oli 100. Kysely tehtiin kyselylomakkeelle (liite 1), jonka vastaaja täytti itse. Antaessani kyselylomakkeen esitin kyselyn ohjeet suullisesti informoidun kyselytutkimuksen tapaan (Hirsjärvi ym. 2009, 196–197). Pyysin vastaajaa kuvailemaan kahdella sanalla annettuja kuva-aiheita. Kerroin, että vastaukset voivat olla esimerkiksi värejä, esineitä, eläimiä tai muita konkreettisia asioita. Kerroin myös, että jokainen vastaus on oikea, eikä kyselyyn voi vastata väärin. Samat ohjeet olivat myös kyselylomakkeessa.

Kuten kuviosta 5 käy ilmi, vastaajia oli 20. Heistä 12 oli naisia ja 8 miehiä. Kyselyyn vastanneista nuorin oli alle 20 ja vanhin 51–55 vuotta.

Vastanneiden sukupuolijakauma

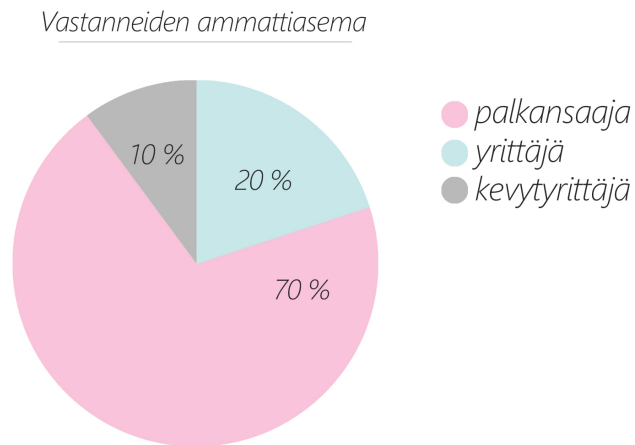
Vastanneiden ikäjakauma

KUVIO 5. Kyselyyn vastanneiden sukupuoli- ja ikäjakauma

Suurin osa vastanneista oli kyselyn hetkellä palkansaajana (kuvio 6) ja loput yrittäjinä tai kevytyrittäjinä. Kevytyrittäjä on laskutuspalvelun kautta itsensä työllistävä henkilö (Ukko.fi 2017, Vi-

tattu 17.11.2017). Vastaajien ammatteja tai ammattialoja olivat hitsaaja, tapahtumatuottaja, puuseppä, toimittaja, huoltomies, kampaaja, kosmetologi, nahoittaja, myyjä, pappi, muusikko, kokki, sihteeri, kirjanpitäjä, insinööri, siivoaja, vapaa-ajanohjaaja, ravintola-ala ja tuote-edustaja (liite 2–3).

KUVIO 6. Kyselyyn vastanneiden ammattiasema

Huomasin osalle vastaajista tulevan kiire vastata nopeasti. Heillä vaikutti heräävän tunne siitä, että he vievät liikaa aikaani, jos vastaavat hitaasti. Itseäni hidas harkittu vastaaminen ei haitannut, päinvastoin. Vastaukset kirjoitettiin ylös ja samalla sain talteen vastanneiden sukupuolen, iän ja ammatin. Kyselyssä vastaaja pystyi rauhassa miettimään vastauksiaan. Osa kyselyn sanoista ei heti vaikuttanut tuovan esille mielikuvia, vaan niitä mietittiin pitempään.

Pidän kyselyn vastauksia (liite 2–3) luotettavina. Uskon vastausten tuovan esille vastaajien todelliset mielikuvat niiltä osin, kuin ne kyselyn hetkellä tulivat mieleen. On toki mahdollista, että vastaajalla oli mielessään eri sana, jonka hän vaihtoi vastaamaan yleisesti hyväksytyjä aiheita. Painotin ohjeistuksessani kaikkien vastausten olevan oikeita ja hyväksytyjä, joten uskon vastaajien toimineen ohjeideni mukaan.

6 MIELIKUVISTA KUVAKORTEIKSI

”Mielikuvavirtauksia luotaessa eri aistien sisäiset mielikuvat tulisi saattaa elämään, jotta niihin olisi helppo samaistua ja alkaa kasvattaa omia assosiaatioita vihjeistä liikkeelle lähtien” (Lindh 1998, 97).

Kuvakorttien käyttötarkoitus on herättää keskustelua ja auttaa ohjattavaa tuomaan sisäisiä mielenmaisemiaan työnohjaajan nähtäville. Kuvitusten funktio on helpottaa ohjattavan ajatusprosessia ja auttaa kommunikoinnissa välillä myös sanattomasti. Haasteena korttien suunnittelussa oli tehdä monipuolisia kuvituksia, joita voi käyttää vastauksena useisiin erilaisiin kysymyksiin. Kuvitusten suunnitteluprosessi käynnistyi lukiessani kyselyn vastauksia. Osa vastauksista oli mielestäni hyvin ilmeisiä, kuten ajatus auringosta vastaajan ajatellessa sanaa *loma*. Tällöin jätin vastauksen käyttämättä kuvitusprosessissa. Mielestäni ilmeisen asian pois jättäminen toi hyvää risti-riitaa kuvitukseen ja näin paransi kuvituksen sisällä olevaa tarinaa.

Tässä luvussa käydään läpi viisi aihesanaa, joihin saatiin eniten samankaltaisia vastauksia. Näitä olivat *lohtu*, *idea*, *loma*, *kiitos* ja *matka*. Kaikki vastaukset ovat nähtävissä taulukkona liitteissä 2 ja 3. Avaan myös kuvitusten taustalla olevia ajatuksiani ja esimerkkejä kysymyksistä, joita kuvakorttia tulkittaessa voisi esittää.

6.1 Tulosten läpikäynti

Kysymyslomakkeessa oli 23 työnohjauskeskusteluihin liittyvää aihesanaa, joihin jokaiseen sain 40 vastausta eli mielikuvaa. Tutkittuani, millaisia mielikuvia vastaajille heräsi, huomasin osassa vastauksia paljon yhtäläisyyksiä. Otin tähän esimerkeiksi sanat *lohtu*, *idea*, *loma*, *kiitos* ja *matka*. Vastaustaulukossa nämä sanat on korostettu väreillä.

Lohtu- sanassa *syli* tuli esille viisi kertaa. Myös *halaus* oli kahdessa vastauksessa. Mielestäni *syli* ja *halaus* ovat hyvin lohdullisia asioita, joten otin sen osaksi lohtu-korttia. Idea-sanaan tuli myös useita saman tyyppisiä sanoja. Jopa yhdeksän kertaa toistui mielikuva hehkulampusta. Myös *aivot* tuli esille kaksi kertaa, ja yhdistin hehkulampun sekä aivot idea-kortin kuvaan. Loma- sanaan oletin saavani paljon hiekkaranta-aiheisia mielikuvia, mutta eniten toistui *aurinko*. Koska aurinko

tuntui olevan hyvin ilmeinen mielikuva lomasta, jätin sen kokonaan pois loma- kortista. Näin kortin kuvitukseen jää tulkinnanvaraa säästä ja tunnelmasta. Kolmas sana, johon sain samankaltaisia vastauksia, oli *kiitos*. Hymyä ja iloisia kasvoja oli yhdeksässä vastauksessa. Vastauksissa oli myös kukka-aiheisia sanoja, joten yhdistin ne kiitos- korttiin. Hymyä en korttiin laittanut, koska halusin mahdollisimman vähän kasvoja kuviin. Tulkitsijan voi olla helpompi samaistua kuvaan, jossa ei ole kasvoja. Viimeinen sana, jonka nostin esille, on *matka*. Sain vastauksiin seitsemän auto-aiheista sanaa, mutta mielenkiintoni herätti yhdessä vastauksessa ollut *pääskynen*. Mielestäni pääskynen kuvaa hienosti matkantekoa ja esimerkiksi tervapääskyt viettävät lähes koko elämänsä ilmassa, matkalla jonnekin.

Tuloksia oli mielenkiintoista lukea ja sain inspiraatiota tutkiessani vastauksia. Kysely onnistui hyvin ja saavutin tavoitteeni laajentaa omien mielikuvieni skaalaa ideoidessani kuvakorttien kuvituk-
sia.

6.2 Ajatuksia kuvitusten taustalla

Tutkin mielikuvien ominaisuuksia systemaattisesti ja mielessä pysyi sama kysymys työn alusta loppuun: ”Mitä mielikuvia korttien avulla herää?” Työn edetessä peilasin suunnitelmia ja luonnoksia tähän kysymykseen. Laajensin kuvan kykyä herättää erilaisia mielikuvia erilaisille katsojille lisäämällä kuvaan yksityiskohtia tai jättämällä asioita kuvaamatta, jotta katsojan mielikuviutus voi tehdä tulkinnasta omanlaisensa. Tekstissä kursivoidut lauseet ovat esimerkkejä kysymyksistä, joita kortin äärellä voi ottaa puheeksi. Kuvitukset löytyvät suurempina opinnäytetyön liiteosasta (liite 4–9).

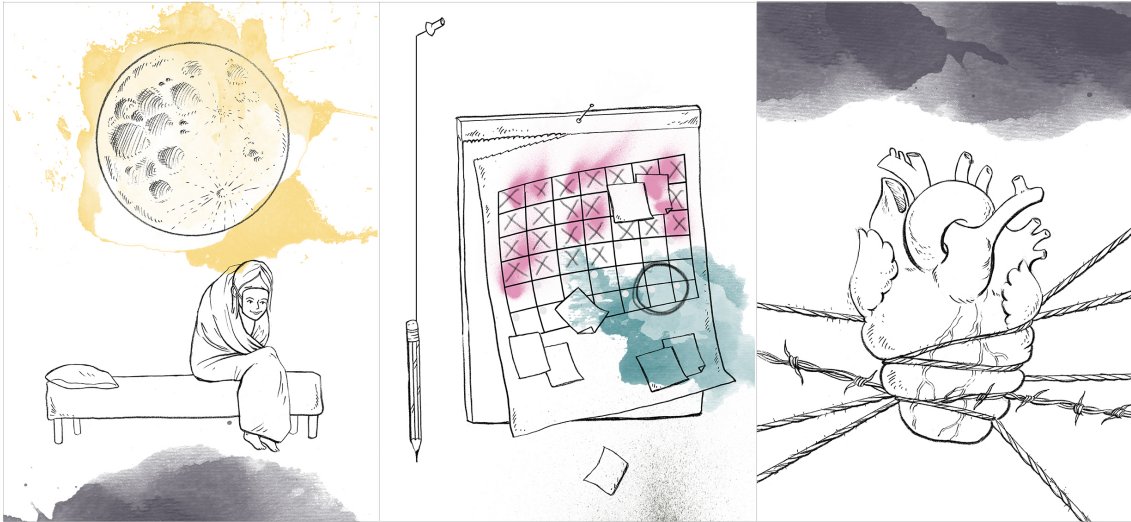

KUVA 2. Kuvakortit aiheinaan kehitys, idea ja lohtu

Kehitys (kuva 2): Kuka laittaa kapuloita rattaisiin? Kuka vie kehitystä eteenpäin? Kehitystä kuvaavat hammasrattaat, mutta kuva tarvitsi myös tekijän. Idea kapulasta rattaisissa tuli tuttu suorittaessa harjoitteluaan. Hänellä oli hienoja ideoita ja ajatuksia yhteisön ja alan kehittämistä varten, mutta yksi henkilö oli kapulana rattaiden välissä. Rattaiden väliin tarvitaan vain yksi este, jotta koko homma lakkaa toimimasta.

Idea (kuva 2): Mikä saa idean syttymään? Entä jos virtaa ei ole? Millaisia ajatuksia kristallit kuvaavat? Mitä punainen väri kuvastaa? Hehkulamppu on yleinen idean symboli, mikä tuli esille useissa kyselyn vastauksissa.

Lohtu (kuva 2): Ketä kuvan karhut voisivat kuvata sinun elämässäsi? Mistä saat lohtua? Milloin tarvitset lohdutusta? Kyselyn myötä lohtu-korttiin tuli mielikuvia suklaasta, sohvasta ja lämmöstä. Joissain vastauksissa luki halaus tai nalle. Toin nallet realistisemmiksi muuttamalla ne karhuiksi. Lisäsin muihinkin kortteihin suomalaisia eläimiä, kuten korpeja ja ilveksen, yhtenäistäen kokonaisuutta. Löysin kuvan halaavista karhuista ja siitä inspiroituneena kuvasin ne marjojen keskelle lohduttamaan toisiaan.

KUVA 3. Kuvakortit aiheinaan väsymys, vapaa-aika ja stressi

Väsymys (kuva 3): Tiedän hyvin, minkälaista liika väsymys voi olla. Täydenkuun aikaan itse valvon monta yötä. Kuvan sänky on hieman irti lattiasta, mikä voi kuvata väsyneen oloa epärealistisena ja huterana. Kuvan henkilöllä on hymyilevä naamio kasvoillaan. Kun kysytään jaksamisesta, on helppo hymyillä ja kätkeä väsymys piiloon. Toivottavasti tämän kortin myötä joku raottaisi naamiotaan ja avautuisi väsymyksestään.

Vapaa-aika (kuva 3): *Mikä täyttää kalenterisi? Mitä vapaa-aika on sinulle?* Harrastusten ja leppoisuuden kuvaaminen vapaa-ajan kohdalla oli läsnä useissa vastauksissa. Itse lähdin ajattelemaan vapaa-aikaa asiana, jota työssä käyvällä ei välttämättä ole. Kun asioita kasautuu ja päivät ovat täynnä, vapaa hetki kalenterissa voi olla se kohde, jota kohti työn keskellä navigoidaan. Kalenterikuvan ei tarvitse välttämättä olla ahdistava ja työn täyteinen. Kalenteriin merkatut päivät voivat olla mukavaakin odottamista. Ehkä joku on oppinut priorisoimaan tekemisiään ja hallitsemaan paremmin ajankäyttöään ja voi kortin myötä innostua kertomaan kokemuksistaan muillekin.

Stressi (kuva 3): *Kenen sydän kuvassa on? Kuka tai mikä pitelee naruja? Mikä asia tuntuu piikkilangalta? Kuinka naruja voisi löysätä? Tarvitseeko naruja löysätä?* Sydämen ympärillä on karkeaa narua ja piikkilankaa. Asioita, jotka puristavat sydäntä ja ahdistavat. Mutta mitä jos narut ja piikkilangan poistaa? Minkä päällä sydän sitten on? Putoaako se tyhjyyteen? Monet asiat, jotka voivat tuntua pelottavalta ja stressata, ovat kuitenkin tulosta omista valinnoista. Kortin avulla joku voisi kertoa kipeistä asioistaan, joita pitää elämässään. Ehkä ihminen ei uskalla luopua niistä vaan pitäytyy niissä, koska ne tuntuvat turvallisilta.

KUVA 4. Kuvakortit aiheinaan loma, koti ja suuttumus

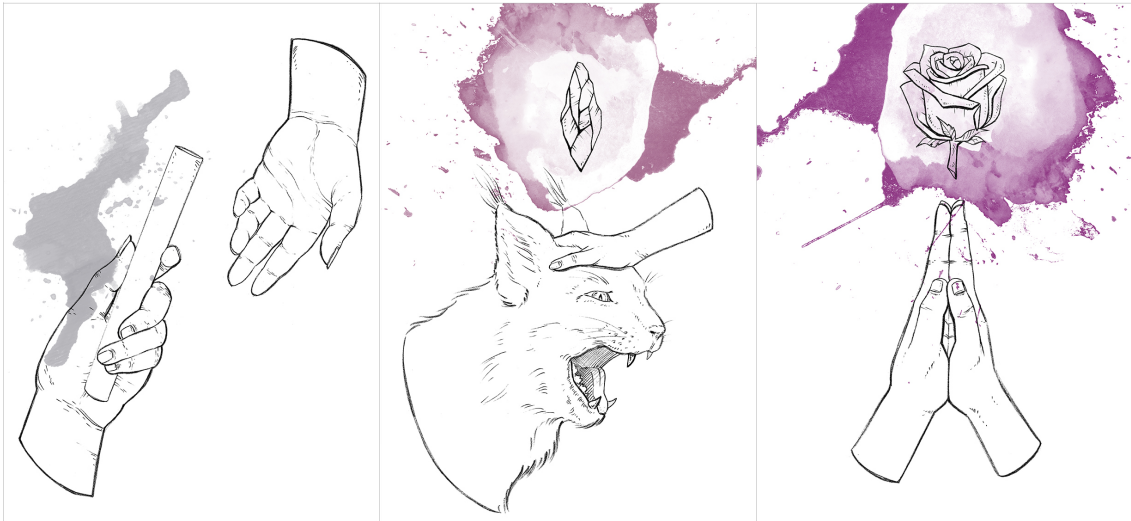
Loma (kuva 4): *Mitä reittiä sinä kuljet lomalle? Näetkö itsesi kuvassa hyppäämässä ylhäältä riippumattoon, vai kipuutko alhaalta rinnettä pitkin? Millainen lomailija sinä olet? Onko sinulla lomaa?* Kuvassa on riippumatto, jossa voisi ihanasti rentoutuen viettää lomaa. Alla on kuitenkin kuilu, mikä kuvaa mahdollista taivalta. Ennen lomalle lähtöä voi olla tekemättömiä töitä. Osa työntekijöistä ei osaa olla lomalla, vaan he ajattelevat töitä ja vastailevat työsähköposteihin. Joillekin työ voi olla lomaa kotioloista. Yrittäjillä ei välttämättä ole varaa pitää lomaa ja osa-aikaisilla työntekijöillä loma on palkaton. Ehkä kortin avulla herää ajatuksia lomasta ja sen vietosta.

Koti (kuva 4): *Mikä huone kuvaa sinua työntekijänä? Mikä huone kuvaa sinua ollessasi kotona? Mikä huone kuvaa esimiestäsi ja miksi? Millainen koti sinulla on? Koti-kortissa on eri näköisiä ja tunnelmaisia huoneita. Ajattelin, että korttia voisi parhaiten käyttää kuvailemaan eri asioita ja ajatuksia. Kenen vintti on täynnä tavaraa, eli onko pää täynnä ajatuksia? Jollakin saattaa olla rikkinäinen koti tai ongelmia töissä. Yksi huoneista on kotoisa ja lämmin, yksi rikki tai tyhjä. Huoneet ovat saman katon alla, eri puolia samasta talosta. Myös ihmisissä on eri puolia, jotka tulevat esiin erilaisissa tilanteissa.*

Suuttumus (kuva 4): *Saako jokin asia sinut suuttumaan? Jos, niin mikä ja miksi? Miksi ärsyyntynyt jostain asiasta? Mikä saa suuttumuksen laantumaan? Kenelle haluaisit näyttää keskisormea? Yksinkertaisuudessaan keskisormen näyttäminen on tehokas keino kertoa nopeasti, että nyt suuttuttaa. En halunnut kortteihin juurikaan kasvoja, jotta mahdollisimman moni ihminen voisi samaistua*

kortin tunnelmaan ja herääviin ajatuksiin. Kädet sen sijaan ovat sopivan anonyymit, mutta ilmeikkäät. Ja keskisormi on useille ihmisille valitettavasti hyvinkin tuttu symboli ja viesti.

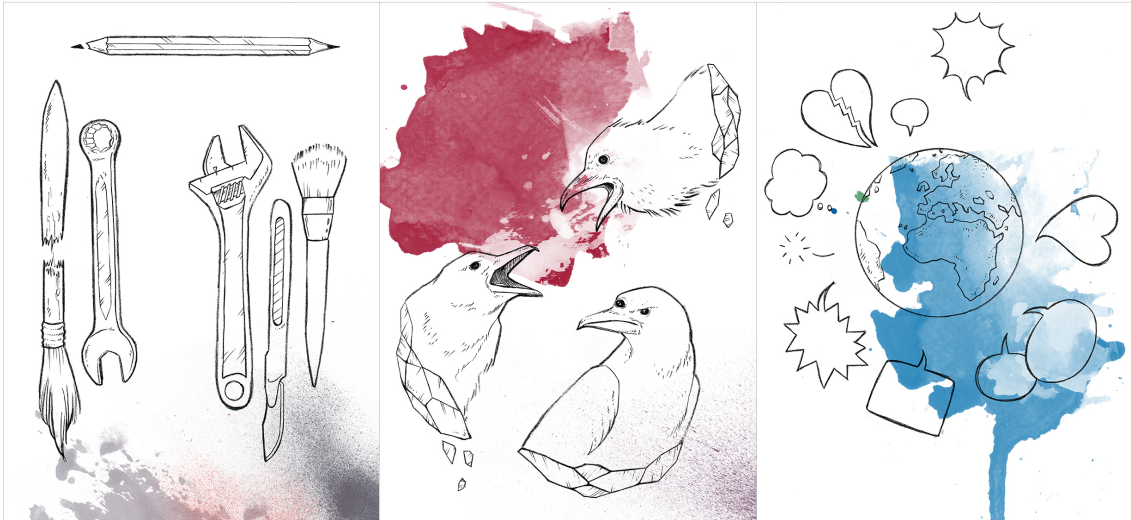

KUVA 5. Kuvakortit aiheinaan tehtävä, voima ja kiitos

Tehtävä (kuva 5): Millaisia tehtäviä sinulle annetaan? Keneltä ne tulee? Mitä sinä delegoit eteenpäin? Kuinka tehtävät jaetaan työyhteisössäsi? Sommittelin kortin viestikapulan ja kädet niin, että kortin käyttäjä voi asettaa sen kummin päin tahtoo. Joko niin, että tehtävä annetaan hänelle, tai hän antaa sen jollekin.

Voima (kuva 5): Mistä sinä saat voimasi? Mikä siihen vaikuttaa? Milloin olet voimakas? Milloin heikko? Kuka määrittelee, onko joku voimakas? Kuka tai mikä tuo sinulle voimaa? Mikä vie sitä pois? Voima-korttiin sain vaikutteita Tarot-korteista. Perinteisissä Tarot-korteissa Voima-kortissa on nuori nainen, joka painii leijonan kanssa. Nainen kesyttää karjuvan leijonan varmoilla, lempeillä otteillaan. Tämä merkitsee voiman olevan fyysisyyden lisäksi myös henkistä. Voima-kortin myötä voidaan käsitellä itsevarmuutta, malttia ja tyyneyttä sekä uskallusta hallita suuria ja voimakkaita asioita itsessään ja ympäristössään.

Kiitos (kuva 5): Saatko kiitosta työssäsi? Keneltä ja millaista? Milloin tunnet olosi kiitolliseksi? Miltä tuntuu, jos kukaan ei kiitä sinua? Millaisia tapoja sinulla on osoittaa kiitosta? "Gassho" on ympäri maailman tunnettu yleinen kiitoksen ja kunnioituksen osoittamisen käsimerkki. Myös kulla osoitetaan usein kiitosta ja kukat voivat olla merkinä hyvin tehdystä työstä.

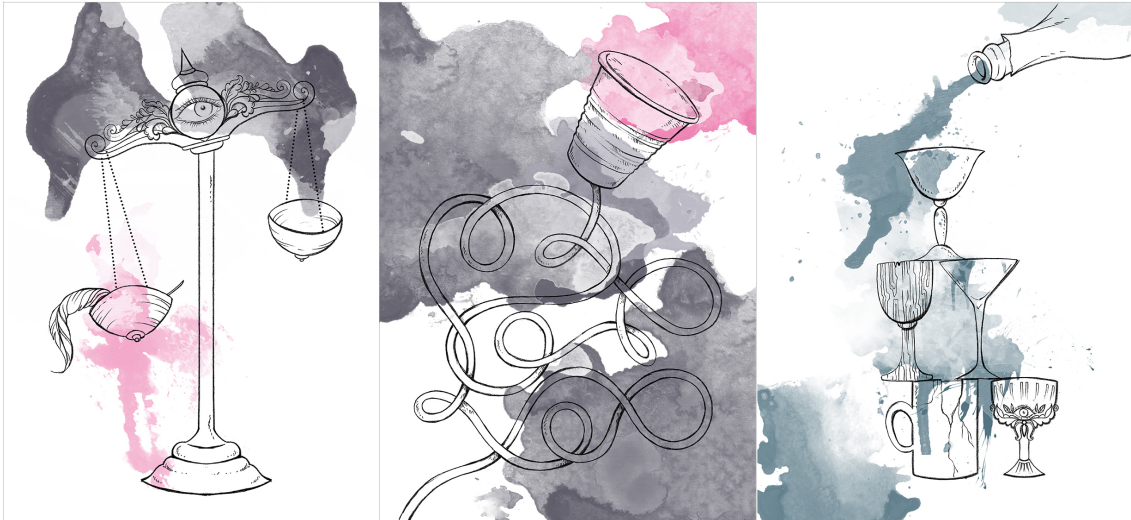
KUVA 6. Kuvakortit aiheinaan välineet, kommunikointi ja kielitaito

Välineet (kuva 6): *Mitä välineitä tarvitset työssäsi? Mitä jos jokin väline ei toimi? Miten se vaikuttaa työhösi ja tehokkuuteesi?* Kuvassa on välineitä, jota erilaissa ammateissa voi käyttää. Osa välineistä on rikki ja monia puuttuu. Kortin myötä voidaan pohtia, mitkä välineet toimivat omassa työyhteisössä ja kuinka niitä voisi parantaa tai ylläpitää.

Kommunikointi (kuva 6): *Millaista on, kun kommunikointi toimii? Mikä korpeista kuvaa sinua riittävintään?* Ihmishahmojen sijasta linnut toimivat mainiosti kommunikoinnin symboleina. Lintujen viestit kiirvät tehokkaasti kauaskin. Korpit ovat kuljettaneet tärkeitä viestejä kaupungista toiseen. Kortin myötä voisi keskustella kommunikoinnista tai sen puutteesta.

Kielitaito (kuva 6): *Maapallon ympärillä olevat puhekuplat ovat kaikki erilaisia ja tuovat esille eri tunnetiloja ja viestejä kielestä riippumatta. Kortin avulla voidaan valita puhekupla, joka kuvaa jollain tapaa käsiteltävää aihetta.*

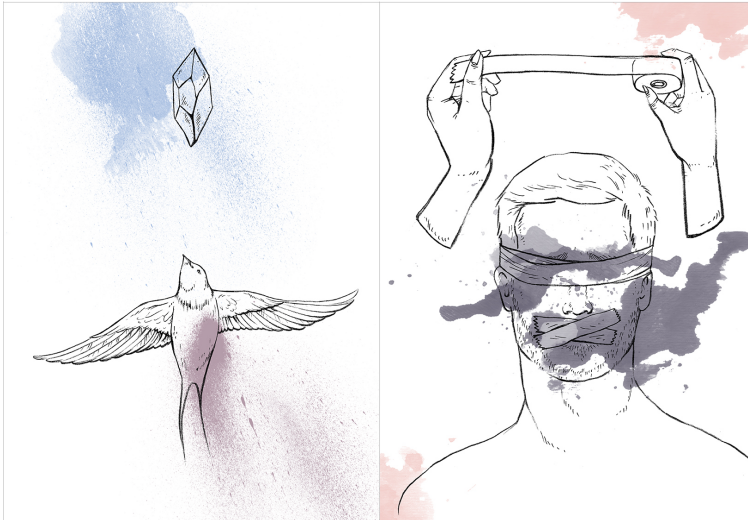

KUVA 8. Kuvakortit aiheinaan päätöksenteko, viestintä ja työyhteisö

Päätöksenteko (kuva 8): *Kuka teillä päättää asioista? Millaisia päätöksiä sinä teet työssäsi? Ovatko päätökset vaikeita? Millaisia vaikutuksia päätöksillä voi olla? Mitkä asiat painavat vaaka-kupeissa?* Ennen päätöstä taustalla voi olla pitkäkin harkinta-aika, jolloin eri puolia punnitaan tarkastikin. Osa päätöksistä syntyy nopeasti ja ajattelematta. Työssä voi olla välttämätöntä tehdä vaikeita päätöksiä, vaikka ei haluaisi. Joistakin päätöksistä täytyy kantaa vaikeatkin seuraukset. Joissain työtehtävissä joku muu hoitaa kaikki päätökset, jolloin voisi jopa toivoa, että pääsisi vaikuttamaan asioihin. Kortti voi avata ajatuksia päätösten erilaisuudesta, vaikeudesta tai helppoudesta.

Viestintä (kuva 8): *Kuinka teillä viestintä toimii? Mikä sitä edesauttaa? Mikä tuo solmuja viestintään? Mitä välineitä käytätte viestimiseen?* "Puhelimen" toinen luuri on kuvan ulkopuolella tai ehkä sitä ei ole olemassakaan. Joskus viestintä voi olla hyvinkin yksipuolista tai "naru" on solmussa eivätkä viestit kulje. Joskus viestintä toimii moitteettomasti ja siihenkin viestintä-kortti voi tuoda ajatuksien aihetta.

Työyhteisö (kuva 8): *Mikä asioista kuvaa sinua, miksi? Mihin sijoitut mielestäsi työyhteisössäsi? Ketä työyhteisösi kuuluu? Miten kuvailisit ryhmähenkeänne?* On asioita, jotka valuvat työyhteisössä alaspäin. Näitä on sekä kehuja, että huonoja asioita. Jos esimies voi huonosti, se vaikuttaa jokaiseen alaiseen, suoraan tai välikäsiensä kautta. Joissain työyhteisöissä ei ole selkeää hierarkiaa, osassa on taas hyvinkin selkeä ja järkähtämätön. Kuvan avulla voi avata juttua oman työyhteisön hierarkiasta, yhteisöstä ryhmänä, ryhmähengestä ja yhteisön sisäisestä dynamiikasta.

KUVA 9. Kuvakortit aiheinaan matka ja vaitiolo

Matka (kuva 9): Mitä ajatuksia sinulla herää matkasta? Nautitko matkasta? Tavoitteletko enemmän matkaa vai päämäärää? Joku matkustaa tunteja päivittäin töihin. Joku matkustaa työkseen. Keskustelua voi avata esimerkiksi matkasta itsestään tai päämäärästä ja kuinka sinne voi päästä. Mitä sitten kun matka on ohi? Mitä päämääriä ei koskaan saavuteta? Kuinka voisi nauttia myös matkasta?

Vaitiolo (kuva 9): Mitä mieltä olet vaitiolovelvollisuudesta? Missä tilanteissa se on helpottanut tai vaikeuttanut asioita? Kenen kädet kuvassa ovat? Vaitiolo velvollisuudella on iso osa useissa työtehtävissä. Sen suojassa asiakas voi jakaa henkilökohtaisia asioitaan. Vaitiolo suojaa, mutta voi myös vaikeuttaa asioiden eteenpäin viemistä. Voi olla tilanteita, joissa vaitiolon takia jollekin ei voida toimittaa tarvitsemaansa apua. On eri tahoja, jotka "asettavat teipin suun eteen". Vaitiolo voi myös olla oma päätös. Kortin avulla voidaan keskustella vaietuistakin asioista.

Jokainen kortti sisältää omat tarinansa, joista kortin käyttäjä kehittelee omanlaisensa. Toiveeni ja tavoitteeni on, että käyttäjät saisivat korttien avulla tuotua erilaisia tunteita ja ajatuksiaan julki. Tavoite on, että työnohjaajat löytäisivät uusia tapoja kysyä työhön ja elämään liittyvistä asioista tai johdatella ohjattavaa avaamaan ajatuksiaan lisää.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää,

1. mitä mielikuvia työnohjaukseen liittyvistä sanoista herää ja
2. kuinka näiden mielikuvien pohjalta kuvitetaan assosiaatiokortit työnohjauksen välineeksi.

Mielestäni saavutin työn tavoitteet erinomaisesti. Kysely oli toimiva keino löytää uutta tietoa kohderyhmän mielikuvista. Vastaajia oli 20, joka oli sopivan kokoinen otanta. Tutkimus tuotti hyvää aineistoa ja tutkimustuloksia, joita ei ole aiemmin löydetty. Voisi olla mielenkiintoista nähdä, kuinka paljon samoja vastuksia tulee suuremmalla vastaajamäärällä, mutta suurempi määrä vastauksia ei olisi tuonut opinnäytetyöni korttien suunnitteluun lisäarvoa. Otanta oli työn kannalta tarkoituksenmukainen. Tämä oli ainutlaatuinen hetki tehdä tutkimusta vastaajien mielikuvista, sillä mielikuvat vaihtuvat hetkestä toiseen, eikä sisällöltään samasta kyselystä voisi saada uudestaan samanlaisia vastauksia edes saman vastausryhmän kanssa. Suosittelen kuvittajia ja kuvallisen viestinnän ammattilaisia ammentamaan ideoita kysymällä asioita suoraan kohderyhmältä.

Anttila (2005) mainitsi luovassa prosessissa tapahtuvan paljon. Hänen mukaansa luova prosessi vaikuttaa tekijään, prosessin kohteeseen, teokseen ja ympäristöön. Ajattelen asiasta samalla tavalla. Opinnäytetyö luovana prosessina vaikutti itseeni kuvittajana, tiedonhankkijana ja kuvallisen viestinnän ammattilaisena. Mielestäni oli hyvä idea hypätä pois mukavuusalueeltani omista mielikuvista ja suunnitella kuvitukset kohderyhmän mielikuvien pohjalta. Luotin omaan ammattitaitooni kuvittajana jättämällä kuvituksista ilmeisiä aiheita pois. En piirtänyt loma-korttiin aurinkoa, vaikka se sanana tuli eniten esille vastauksissa. Kuvituksista tuli arvoituksellisemmat, kun niissä ei suoraan kuvattu annettua aihesanaa. Kuva on mielenkiintoinen, kun se kertoo tarinan. Sain mielestäni hyvin sisällytettyä tarinoita kuvituksiin ja uskon katsojan löytävän henkilökohtaisen kokemuksen tulkitessaan korttien kuvia.

Tietopohjaa kerätessäni syvensin tietojani työnohjauksesta ja kuvan tulkinnasta ja opin uutta kuvan lukutaidosta, valokuvaterapiasta ja kuvakorttityöskentelyn menetelmästä. Anttilan mukaan luovan työn tekijä ei säily muuttumattomana työstään saamiensa kokemusten jälkeen. ”Se muuttaa aina sitä tapaa, jolla hän ajattelee, miten tuntee, tapaa, jolla he ovat olemassa.” Opinnäytetyöni muutti minua ammattimaisempaan suuntaan. Sain kokemusta taustatiedon hankinnasta ja

hyvän palautteen myötä sain varmuutta oman kuvitustekniikkani käyttöön. Sain kokemusta suuren kuvitustyön prosessin hallinnasta, mistä oli suurta hyötyä tehdessäni seuraavaa asiakastyötä. Kyseisessä asiakastyössä kuvitin 20 kuvaa opinnäytetyön aikana omaksumallani liukuhihnatekniikalla, jossa ensin luonnostelin kaikki kuvat ja sen jälkeen tein kaikkien kuvien ääriviivat. Järjestyksen myötä kuvituksissa säilyi yhtenäinen kuvitustyyli. Opinnäytetyöprosessin aikana sain kokemusta omien kuvitusten kriittisestä analysoimisesta ja peilasin kuvituksia työnohjauksessa esitettäviin kysymyksiin. Pysin siihen, että yhdellä kortilla voi vastata useaan kysymykseen ja usealla kortilla voi vastata yhteen kysymykseen. Analysoinnin kautta kehittelin kuvituksista tulkinnallisesti monipuoliset.

Tutkielman kirjoittaminen oli napakka ja tiivis prosessi. Otin huomioon omat voimavarani muun muassa kieltäytymällä ylimääräisistä tilaustöistä ja nukkumalla mahdollisimman hyvin. Asennoiduin tutkielman kirjoitukseen päättäväisesti ja ”jos ei mitenkään niin jotenki”- moton kera.

Yhteistyö tilaajan kanssa jatkuu ja suunnitelmissa on tuottaa valmis kuvakorttien pakka työnohjauksen työvälineeksi. Kuvakorttipakkaan on suunnitteilla tehdä yhteensä 54 korttia. Kysely oli toimiva ja hyödyllinen, joten toteutan vastaavan kyselyn suunnitellessani loput pakan kortit. Tilaaja suunnittelee pakkaan ohjeet ja muutamia esimerkkejä, kuinka kortteja voisi käyttää. Taitan ohjekirjasen ja suunnittelen pakalle kestävät kannet. Tavoite on saada pakka myyntiin ja välineeksi työnohjaajille ympäri maan.

Mielestäni opinnäytetyö oli hyvä esimerkki kohderyhmälähtöisestä työstä, ja olen todella tyytyväinen opinnäytetyöhöni kokonaisuutena. Päätuloksena opinnäytetyössäni valmistui kuvitukset työnohjauksen välineeksi suunniteltuihin assosiaatiokortteihin. Olen saanut hyvää palautetta kuvituksista kollegoilta sekä tilaajalta. Onnistuin kuvittamaan kohderyhmälähtöiset ja monipuoliset kuvakortit, joiden kautta voidaan ammentaa ajatuksia ja keskustelun aiheita työnohjaustilanteissa.

LÄHTEET

Anttila, P. 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Artefakta 16. Hamina: Akatiimi Oy.

Halkola, U. 2009. Symboliset valokuvat terapeutin apuvälineenä. Teoksessa Halkola U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu: Duodecim, 175–187.

Hentinen, H. 2009. Valokuva terapeutin työvälineenä. Teoksessa Halkola U., Mannermaa L., Koffert T. & Koulu L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. Keuruu: Duodecim, 35–46.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Kallasvuo, A., Koski, A., Karvinen-Niinikoski, S. & Keskinen, S. (toim.) 2017. Monimuotoinen työnohjaus ja työnohjaajakoulutus. Jyväskylä: Suomen työnohjaajat ry.

Lindh, R. 1998. Mielikuvaoppiminen. Juva: WSOY.

Moore, J. 1999. OH Cards: The Game of Inner Vision. Viitattu 12.11.2017, <<http://www.positive-health.com/article/psychospiritual/oh-cards-the-game-of-inner-vision>>.

Piispanen, R. & Sannamo, M. 2010. Työnohjauksen ABC. Helsinki: Ritva Piispanen.

Ranne, K., Keskinen, S. & Tapiala, K. (toim.) 2014. Suomalaisen työnohjauksen juurilla – katse tulevaisuuteen. Eura: Suomen työnohjaajat ry, STOrY.

Seppänen, J. 2006. Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa. 4. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Tamski, E. 2016. Työnohjaus. Tietäjien kohtaamisia. Mikkeli: Tamski avoin yhtiö.

Toivonen, V. & Asikainen, R. 2002. Ajatusleikki. NLP Ajattelukirja 2. Jyväskylä: Gummerus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Ukko.fi, 2017. Avainsana: kevytyrittäjä. Viitattu 17.11.2017, <<https://www.ukko.fi/tag/kevytyrittaja/>>.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: PS-Kustannus.

Vähöja, T. 2017. Työnohjaaja. Haastattelu 13.6.2017. Tekijän hallussa.

Wallin, A. 2014. Työnohjaus ja tutkiva ote. Teoksessa Heroja T., Koski A., Seppälä P., Säntti R. & Wallin A. (toim.) Parempaa työelämää tekemässä. Tutkiva ote työnohjaukseen. EU: United Press Global. 16–18.

LIITTEET

LIITE 1 KYSELYLOMAKE	39
LIITE 2 VASTAUKSET 1–10	40
LIITE 3 VASTAUKSET 11–20	41
LIITE 4 KUVITUKSET: Päätöksenteko, työyhteisö, peli ja viestintä.....	42
LIITE 5 KUVITUKSET: Terveys, kommunikointi, välineet ja vaatetus.....	43
LIITE 6 KUVITUKSET: Tehtävä, voima, kiitos ja kielitaito.....	44
LIITE 7 KUVITUKSET: Loma, koti, suuttumus ja stressi.....	45
LIITE 8 KUVITUKSET: Kehitys, idea, lohtu ja väsymys	46
LIITE 9 KUVITUKSET: Matka, vaitiolo ja vapaa-aika	47

Olen kuvallisen viestinnän opiskelija Oulun Ammattikorkeakoulusta.

Teen kyselyn osana opinnäytetyötäni, jonka puitteissa suunnittelen myös työnohjaukseen tarkoitettut kuvakortit. Tutkin, millaisia mielikuvia korteissa olevat sanat herättävät ja onko mielikuvissa yhteneviä piirteitä vastaajien kesken. Vastaukset käsitellään anonyymisti.

Jokainen vastaus otetaan kiitollisuudella vastaan. Vääriä vastauksia ei ole, joten anna mielikuviesi herätä. Rennolla otteella kuitenkin, älä jää liiaksi miettimään vastauksiasi.

Mitä mielikuvia sinulla herää seuraavista sanoista?

Kyselyn jokainen sana on kuvateksti. Kuvaile kahdella sanalla mitä kuvassa voisi olla.

Esimerkkejä:

"Rakkaus" - punainen, halaus

"Kommunikointi" - ihminen joka huutaa, kuuntelija

"Päätöksenteko" - kokous, pukuihmisiä

Vastaathan jokaiseen kohtaan kahdella sanalla, kiitos!

Kehitys: _____

Idea: _____

Lohtu: _____

Väsymys: _____

Vapaa-aika: _____

Stressi: _____

Loma: _____

Koti: _____

Suuttumus: _____

Tehtävä: _____

Voima: _____

Kiitos: _____

Välineet: _____

Kielitaito: _____

Kommunikointi: _____

Terveys: _____

Vaatetus: _____

Peli: _____

Päätöksenteko: _____

Viestintä: _____

Työyhteisö: _____

Matka: _____

Vaihtelu: _____

Olen: nainen____ mies____ muu____

Ikä: (ympyröi vastaus) alle 20 / 21-25 / 26-30 / 31-35 / 36-40 / 41-45 / 46-50 / 51-55

Olen yrittäjä____ työntekijä____

Ammatti: _____

VASTAUKSET 1-10

LIITE 2

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	mies 31-35 työntekijä hitsaaja	nainen alle 20 freelancer tapahtumatuot.	nainen 26-30 yrittäjä puuseppä	nainen 21-25 freelancer toimittaja	mies 41-45 työntekijä huoltomies	nainen 26-30 yrittäjä kampaaja	nainen 36-40 yrittäjä kosmetologi	mies 36-40 työntekijä nahottaja	mies 41-45 työntekijä myyjä	mies 46-50 työntekijä pappi
KEHITYS	kerrostaloja rahaa	palapeli tiikeri	kirkkaus ihmisiä	lapsi käyrä	numerot opettaja	kirja pulpetti	vihreä tuuli	hammasratas saasteet	aika maapallo	lapsi urheilu
LOHTU	äiti hauta	pinkki nojatuoli	kyynel lampaantalja	syli koira	syli halaus	sydän äiti	syli sydän	karkki kynttilänvalo	enkelin siipi vieno hymy	kyynel tekeminen
IDEA	hehkulamppu aivot	keltainen lamppu	pää tähdet	hehkulamppu ahaa-ilme	työnteko pää	lamppu ajatuskupla	keltainen valo	lamppu hyvä ajatus	kynttilä sininen	ajatus tekeminen
VÄSYMYS	kuu lääkkeet	musta avaruus	sänky sade	sänky harmaa	kahvi nukkumatti	kuu zzz	sänky sininen	laiskiainen harmaa	totisuus pehmeä tynny	levähdys uni
VAPAA-AIKA	jalkapallo perhe	skumppa glitteri	neon sininen ystävät	nauru pelaaminen	ystävät käsipaino	vuoristo ranta	lepo liikunta	kalastus voima	iloiset kasvat ajattomuus	urheilu lukeminen
STRESSI	sairaala musta	kivi harmaa	ylityö lehdetön puu	kalenteri sähköposti	kuumostus täysi kalenteri	mutrunaama kello	kiukku vihainen ilme	apatia kiireisyys	musta pilvi paine	sydänrytmi unettomuus
LOMA	kesä vihreä	merivesi oranssi	rantamökki keltainen	aurinko raunioita	jäätelö aurinkotuoli	ranta aurinko	aurinko palmut	aurinko tuuli	valoisuus aima-allas	meri aurinko
KOTI	tv tietokone	kynttilä villasukka	sohva ruskea	villasukat sohvatyynyt	kahvi keittiö	sohva sänky	sydän ihmiset	talo maaseutu	hymy rauha	äiti vaimo
SUUTTUMUS	ovi huutomerkki	violetti nyrkkeilysäkki	lasinpalat punainen	nyrkki huutaminen	punainen nyrkki	punainen kiehuva pää	salamoita ryppy otsassa	tuima moottoritörö	viha punaiset posket	yksinäisyys itku
TEHTÄVÄ	lukujärjestys kartta	aapinen wikipedia	valkoinen lista	sininen sähköposti	touhuaminen labyrintti	laskin kysymysmerkki	tietokone kynä	koulu paineet	paperi auto	asiantuntija sana
VOIMA	haus punainen	viima putous	hopea vartalo	smoothie porkkanat	käsipainot Sali	haus käsipaino	oranssi keltainen	iankaikkisuus aurinko	savu sisäinen voima	voitto hyvä tahto
KIITOS	hymy suomileijona	punainen sydän	vihreä smiley	hymy kortti	lahja hymy	sydän hymy	hymy vaal.punainen	tyytyväinen punainen	kukkia vanhuus	ystävä äiti
VÄLINEET	työkalut keittiövälineet	kirjat sakset	valkoinen työkalut	sakset vasara	vasara kengät	sakset kamat	työkaluja keittiövälineet	haarukka sukset	kauha sauvat	radio telkkari
KIELITAITO	puhuva pää maitten liput	pinkki suu	huulet ihmisiä	ranskan lippu kysymysmerkki	elekieli kasvat	lippuja viittomakieli	kieli suu	sininen sanahelinä	kuurous ihmisiä	ulkomaalainen muut maat
KOMMUNI-KOINTI	puhelin dialogi	seksi huutaminen	lennätin kultainen	älypuhelin viittomakieli	keskisormi suu auki	paljon ihmisiä huidotaan	ihmisiä puhuva suu	s vihreys	sammakko kirjaimia	ystävät veljet
TERVEYS	liike urheilu	pillirit punainen	ruisku ruoka	vaaka kuumemittari	lenkkeily lääkäri	laastari risti	vihreä luontoa	sydän keuhkot	lenkkeilijä vihreä	ilo hyvä olo
VAATETUS	farkut pipo	lankaa sininen	liehuva mekko speedot	housut tuulipuku	mekko niket	farkut t-paita	vaatteita kengät	tuulipuku villasukat	kylmä lakkii	takki kauppa
PELI	noppa tietokone	rakennus vihreä	ukkeli ohjain	playstation monopoli	cluedo jalkapallo	maila sohva	jalkapallokenttä lautapeli	64 commodore ruletti	pelinappulat peliongelmaiset	jalkapallo pettäminen
PÄÄTÖKSEN-TEKO	kokousvasara parlamentti	huutomerkkejä tiikeri	salama sininen	kokous johtaja	pukuihmiset vasara	rasti ruksi	kokouspöytä nuija	laki musta/valk.	heti kokous	rohkeus viisaus
VIESTINTÄ	internet facebook	sukkula moniväri	tietokone radio	videokamera sanomalehti	älypuhelin radio	kirje puhelin	tietokone viestintävälineet	kännykkä lankaliittymä	ihmisiä piiri	kännykkä kirje
TYÖYHTEISÖ	johtaja työkaverit	miljoonatomi toimistotuolit	harmaa työvaatteet	nauru kokoukset	kahvikupit pomo	hymy sydän	salkku ihmisiä	kaveruus vasara	rakennus muurahainen	apu yhteistyö
MATKA	lentokone laiva	aurinko muskeli-auto	viima auto	juna reppu	kaverit palmu	salsatanssija lei	passi auto	tie auringonlasku	lentokone pääskynen	juna laiva
VAITIOLO	poliisi teippi suun eessä	teippi musta	lumihanki kieli	tuppisuu pankin työntekijä	lapsi pimeä	vetoketjusuu teippiä	sormi suulla suu kiinni	viiva hiljaisuus	ase suu on kiinni	salapoliisi uhka

	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	mies 26-30 työntekijä muusikko	nainen 41-45 työntekijä kokki	nainen 31-35 työntekijä sihteeri	nainen 26-30 työntekijä kirjanpitäjä	mies 46-50 työntekijät insinööri	nainen 51-55 työntekijä siivoaja	nainen 31-35 työntekijä vapaa-ajan ohj.	nainen 36-40 työntekijä kampaaja	mies 41-45 työntekijä ravintola-ala	nainen 26-30 yrittäjä tuote-edustaja
KEHITYS	universumi vuosirenkaat	tapahtuma joki	nopeus ilves	tehdas ruumis	lastenkasvatus valoisa väri	kerrostaloja rahaa	ruumis työpaikka	tikkaat portaat	opettaja tilasto	kaavio nousukäyrä
LOHTU	ikoni aurinko	ilo kyynel	sillittäminen hiljaisuus	keskustelu helpotus	hymy kyneleet	keltainen aurinko	halaus sydän	syli karkki	viina yksin	syli lämpö
IDEA	lamppu sähköisku	voitto salama	hyvä ajatus joku lehti	netistä kuvat aikakauslehti	yllätys esimerkit	hehkulamppu puhekupla	aivot Einstein	ajatuskupla hehkulamppu	lamppu huutomerkki	kukka herätä
VÄSYMYS	sänky väsyneet jalat	harmaa puuropuhe	kipu laiskiainen	sohva voimia vähän	sohva ei halua tehdä	sänky musta	nukkuminen laiskiainen	pimeys mustaa	silmät kii löhötä	peitto itkuisuus
VAPAA-AIKA	lentäminen ongelma	n aurinko	vihreä kissa	ikkuna lepo sohvalla	lepo sohvalla kirja	urheilu kaverit	kalja kävely ulkona	hikilenkki löhöily	pelit ulkoilma	leffa sohva
STRESSI	unettomuus viha	hermot palaa mahdollisuus	tuli punainen	tentti huono olo	huuto ajattelu	irvistys koulu	miinus 5kg tenttikirjat	rypyt kiukku	ähinä kuristaa	ahdistus kiire
LOMA	matkat korjaustyöt	hiekkakookos	vesi luonto	meri aurinko	hiekkaranta kirja	aurinko hymy	meri matkaliput	kartta auto	matka aurinkolasit	ranta sangria
KOTI	kissa ruoka	perhe tv	pieni talo valoisa	talo perhe	olohuone lämmän	ilo sydän	sotku perhe	valkoinen sotku	talo sohva	makkari keittiö
SUUTTUMUS	kirpeä maku kuumeinen pää	viha loppuminen	katsoa ilkeästi musta	punaista näkee kaksi ihmistä	huono työ juokseminen	punainen irvistys	yksinäisyys nyrkki	suuttua harmaa	nyrkki tärinä	mustaa punaista
TEHTÄVÄ	hymytön puurtaminen	rehellisyys salaisuus	kirjoittaminen keskustelu	vihko aikataulu	tietokone asiat	koulu oppikirja	opettaja työ	to do-lista etusormi	ohjekirja lista	päättäväinen käsky
VOIMA	lihakset kuolema	punainen hulluus	ulkona kävely raitis ilma	urheilu nyrkkeily	haus liikunta	kuntosali haus	urheilu kyykky	leijona juosta	härkä isku	karhu äiti
KIITOS	piirakka aarre	isä kädet	iloiset kasvot lahja	hymy rakastaa	kättely kunnioitus	hymy keltainen	puhekupla vuorosana	kortti kukka	ruusu suukko	halaus kortti
VÄLINEET	piano äänet	moottori kädet	pöytä valkoinen	tietokone puhelin	istuminen tietokone	tietokone sukset	harrastus luistimet	sukset työkalut	keittivälineet työkalut	välineet vasara
KIELITAITO	vapaus kieli	ystävällisyys olla hiljaa	kirjoja keskustelu	sanakirja nettisanakirja	radio lukeminen	suomen kieli sanakirja	tarkastus opettaja	lippuja huitomista	ihmisiä suu	liput opas
KOMMUNIKOINTI	kellot eleet	sisaret hymy	2 henkilöä iloiset asiat	dialogi kuuntelu	nauraminen chattailu	puhekupla vuorosana	vaihto sininen	huutaa porukka	kädet aakkoset	puhelin viestit
TERVEYS	hymy hyvä tuoksu	parantola luonnon vihreä	liikunta hyvät eväät	lääkäri terve ruumis	urheilu käveleminen	treeni lepo	juoksu ruoka	lääkäri omena	tebletteja hedelmä	ulkoilla hyvä ruoka
VAATETUS	muoti hyvä kampa	lämpö ruskea	järjestys laatikko	kauppa kaappi	naulakko hengari	paita housut	kauppa sukat	takki pipo	työasu essu	talvitakki hame
PELI	iloisuus innostus	käyttää hyväksi pallo	nopeita liikkeitä naapurit-peli	lapset pallo	juokseva koira ryhmä lapsia	ohjain pelihahmo	super mario pallo	afrikan tähti noppa	pleikkari lautapeli	piirrä&arvaa nappula
PÄÄTÖKSENTEKO	kireät kulmat kynä	vastuu hiljainen kireys	keskustelu käsi pystyssä	johtaja kokous	hymy kokous	työpaikka pomo	valinta ahdistus	vasara kokous	empiä rasti	nyökätä yhdessä
VIESTINTÄ	pallon syöttö kellon soitto	keskustelu silmään	tapahtumat netti	tietokone internet	lehdet puhelin	puhe tekstiviestit	suu linnut	puhelin sähköposti	puhelin tv	internet radio
TYÖYHTEISÖ	siddottu ketjulla innostus	ystävällisyys liike	pyöreä pöytä lehtiä	toimisto asiakkaat	kalenteri työntekijät	ihmisryhmä koulu	rakentaminen opettaja	porukka iloista	keittiö peliporukka	ilo jekut
MATKA	unen vähyy tie	auto seikkailu	bussi suora tie	ryhmä ihmisiä autobussi	turistit iloinen	karttapallo lentokone	lentokone ilo	laiva lentokone	juna reppu	auto tie
VAITIOLO	arkku tuikkiva valo	uhka silmit aivan auk	lukko johtaja	pussissa jotain ei puhelinta	hankala tilanne selät vastakkain	totinen ilme musta	sydän lakikirja	suu peitetty nurkka	katse pois suu kii	suu kiinni pakko

